

«Alle er forskjellige!»
Tegning: Trond Bredesen Kilde: Regjeringen.no

Alle campingplasser kan ikke bli optimale for alle, men alle campingplasser kan bli bedre for flere!

Forord

Nasjonal klynge for campingnæringen består av nær 50 campingbedrifter fra store deler av landet. Dette nettverket ble etablert i 2013, og eies av bedriftene selv. Klyngen har særlig fokus på kompetansefremmende tiltak for næringen, som kan bidra til å skape enda bedre produkt og opplevelser for gjestene. Norsk Turistutvikling er prosjektleder for klyngen, og sammen med NHO Reiseliv utgjør de prosjektadministrasjonen for nettverket. Se informasjon om klyngen her: <https://norskturistutvikling.no/nasjonal-klynge-for-campingnaeringen/> Norsk Turistutvikling har vært prosjektledere for dette prosjektet.

Norsk campingnæring ønsker å tilby gode opplevelser for alle gjester, uavhengig av alder og funksjonsnivå. Det er behov for økt kunnskap om hvilke konkrete tiltak som campingnæringen kan gjøre for å bli best mulig for flest mulig. Det har vært et spesielt fokus på barnefamilier og eldre. Tiltaket skal bidra til å heve kompetansen og spre informasjon om universelt utformet tiltak i hele campingnæringen. Det er gjennomført en markedsundersøkelse, workshop med Nasjonal klynge for campingnæringen og det er utarbeidet en veileder og et registreringsverktøy slik at bedriften selv kan registrere faktainformasjon og legge denne ut på bedriftens nettside.

Veilederen skal gi mer kunnskap om hvordan campingplassene bedre kan legge til rette for mennesker med ulike behov til utforming av det fysiske miljø og fasiliteter– og dermed gi gode opplevelser til de fleste gjester, uavhengig av alder og funksjonsnivå. Det er viktig at bedriftene kan starte med noen tiltak som kan gjøre campingplassen bedre for flere, selv om det vil ta litt tid og gjennomføre alle tiltak slik at den blir tilpasset alle.

Det er en målsetting at informasjon om hvordan campingplassene er tilrettelagt og tilgjengelig skal finnes på nettsiden til campingplassene. Prosjektet har fått kr. 380.000 i støtte fra Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet.

Lillehammer april 2021

Norsk Turistutvikling og Nasjonal klynge for campingnæringen

Innholdsfortegnelse

1	Om markedet	4
2	Behov for informasjon	12
3	Hvordan ulike fasiliteter bør være for at campingplassen skal være best mulig for flest mulig	14
4	Krav og anbefalinger	15
	<i>4.1 Parkering og adkomst.....</i>	<i>16</i>
	<i>4.2 Inngang</i>	<i>17</i>
	<i>4.3 Gangarealer inne</i>	<i>18</i>
	<i>4.4 Skilting.....</i>	<i>20</i>
	<i>4.5 Resepsjon</i>	<i>21</i>
	<i>4.6 Butikk/kiosk</i>	<i>22</i>
	<i>4.7 Serveringstilbud</i>	<i>22</i>
	<i>4.8 Felleskjøkken.....</i>	<i>23</i>
	<i>4.9 Felles oppholdsrom</i>	<i>24</i>
	<i>4.10 Sanitæranlegg.....</i>	<i>24</i>
	<i>4.11 Hytte/leilighet/rom</i>	<i>27</i>
	<i>4.12 Gangveier på campingplassen</i>	<i>30</i>
	<i>4.13 Tilrettelagte uteområder.....</i>	<i>33</i>
	<i>4.14 Driftsrutiner</i>	<i>34</i>
	Vedlegg 1 Markedsundersøkelse	

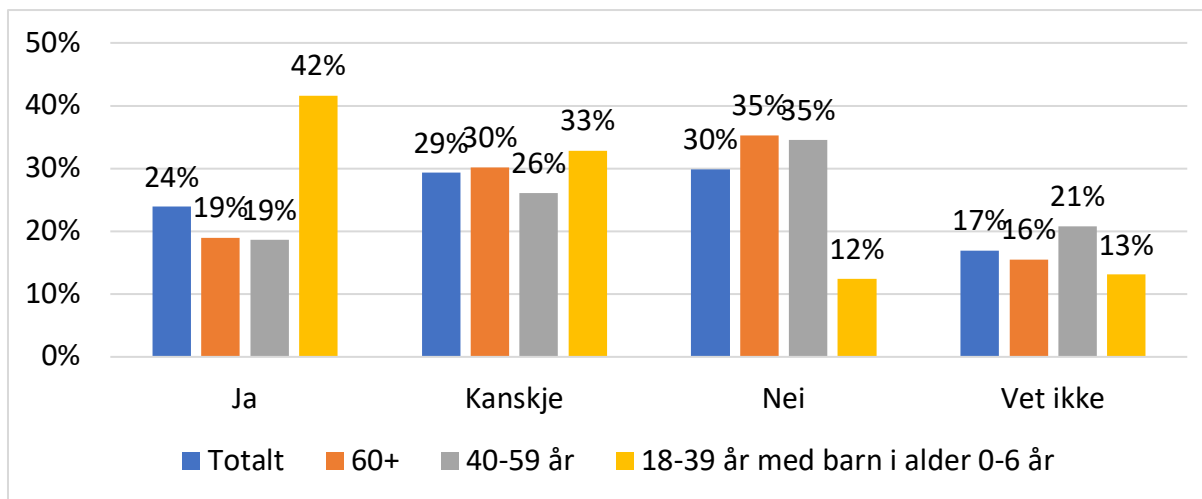
1 Om markedet

Markedet er uensarta og mangfoldig med mange ulike behov. Mennesker med ulike behov for bedre tilgjengelighet og tilrettelegging utgjør i overkant av 20 % av markedet. «Ved bedre tilrettelegging for mennesker med ulik nedsatt funksjonsevne, skapes bedre opplevelser både for disse og for resten av de besøkende på campingplasser.»

Markedet bestemmer selv om bedriften/produktet kan tilfredsstille deres behov for tilgjengelighet og tilrettelegging.

Kunne du tenke deg å bo på campingplasser i Norge dersom de er bedre tilrettelagt for småbarnsfamilier, eldre, mennesker med nedsatt bevegelse (rullestolbruker, gangbesvær, vonde knær, hofter, rygg, armer mv.), nedsatt syn og hørsel eller har astma/allergi?

Totalt og fordelt på aldersgrupper. Antall svar er 615.

24 % har svart ja og 29 % kanskje på spørsmålet om de kan tenke seg å bo på campingplasser i Norge dersom de er bedre tilrettelagt for småbarnsfamilier, eldre, mennesker med nedsatt bevegelse (rullestolbruker, gangbesvær, vonde knær, hofter, rygg, armer mv.), nedsatt syn og hørsel eller har astma/allergi.

Barriere for å reise

- 70 % av de som svarte har en følt barriere for å delta på reiser i ferie, fritid og jobb i Norge.

Hindringer for å reise

De fremste hindringene for tilgjengelige reiser for alle er feilaktig eller utilstrekkelig informasjon.

De viktigste hindringer for et tilgjengelig reiseliv er:

- 46 % - manglende informasjon om tilgjengelighet på destinasjon
- 37 % - unøyaktig informasjon om tilgjengelighet
- 46 % - mangel på kunnskap hos ansatte i bedriftene
- 37 % - utfordringer med det fysiske på destinasjon

Markedsundersøkelse blant medlemmer i Norges

Handikapforbund, Norges

Blindeforbundet, Hørselshemmedes

Landsforbund og Astma- og

Allergiforbundet (Norsk Turistutvikling, 2017)

Totalt utgjør denne andelen 53%. Dette viser at det er et stort markedspotensial med bedre tilgjengelighet og tilrettelegging for alle. I aldersgruppen 60 år og eldre utgjør ja og kanskje 49 % hvorav 19% har svart ja. I aldersgruppen utgjør ja og kanskje 45 % hvorav 19 % ja. I aldersgruppen 18-39 år med barn i alder 0-6 er det totalt 75 % som har svart ja eller kanskje hvorav 42 % har svart ja.

Tiltak for å skape gode opplevelser for flere

De med en eller annen form for funksjonsnedsettelse - stor eller liten - er ofte mer avhengige av god tilgjengelighet og tilrettelegging enn funksjonsfriske.

Det er mangel på tilgjengelighet, tilrettelegging og bevissthet rundt dette som gjør at mange av de med funksjonsnedsettelser blir funksjonshemmede. Det er også ofte detaljer som kan gjøre tilværelsen god eller dårlig for mange. Og ofte kan funksjonsfriske se på ulike forhold som kun detaljer, men for dem som har en funksjonsnedsettelse kan disse "detaljene" være avgjørende for et godt eller mindre godt opphold på bedriften.

For å kunne bli mer bevisst på dette kreves det kunnskap og at vi tenker på alle i både utbygging, ombygging, drift, informasjon og markedsføring. Svært ofte er det mindre tiltak som kan gjøre bedriften eller produktet bedre for langt flere. Ansatte bør også ha kunnskaper som kan gi bedre opplevelser for alle.

Det er like viktig med tiltak for å bedre tilgjengeligheten i;

- drift
- informasjon og formidling
- markedsføring
- bestilling, mv.

Det bør kartlegges ut fra de krav som stilles til ulike fasiliteter for ulike nedsatt funksjonsevner.

Mennesker med nedsatt bevegelighet

Det er mange måter å ha nedsatt bevegelse på. Det er lett å tenke rullestolbrukere, men det er en langt større gruppe enn det. I tillegg til de som benytter rullestol, kan det være de som;

- bruker rullator
- bruker krykker av kortere eller lengre varighet
- har dårlige knær og hofter eller vondt/tungt for å gå av andre årsaker
- har vonde armer og skuldre mv.
- har vond rygg
- har med barn i vogn
- har bekkenløsning
- har hjerte-/lungelidelser
- har hatt slag

For mennesker med nedsatt bevegelighet

Det er viktig at punktene under tilfredsstiller krav og anbefalinger;

- parkering for bevegelseshemmede (hc-parkering)
- type dekke på gangbaner
- frie og brede gangbaner - bredde, stigningsgrader, synlighet, trygghet mv.
- muligheter for hvile - horisontale flater og benker
- terskelhøyder
- bredde i dører
- horisontale flater utenfor dør og dørens slagradius
- stigningsgrader innendørs på ramper
- håndlistar på ramper og trapper
- wc i fellesarealer
- overnattingsrom som tar hensyn til alles behov og som tilfredsstiller kravene
- bad som tar hensyn til alles behov og som tilfredsstiller kravene
- at vegghengt utstyr er plassert slik at en kan nå det fra sittende stilling og for små barn
- at møbler og inventar er tilpasset både stående, sittende i rullestol og barn
- tilrettelagte utendørsarealer og gangbaner

Tenk over

- Det er mange dette gjelder, og mange av oss vil oppleve å ha nedsatt bevegelighet og funksjonsevne i kortere eller lengre perioder av livet.
- Har bedriften trapper, terskler eller nivåforskjeller i gangbaner til de viktigste fasiliteter som er en utfordring for dem som benytter rullestol, rullator, barnevogn eller er dårlig til beins?
- Er det brede og frie gangbaner til de ulike fasiliteter?
- Er det brede og frie gangbaner i boenhet?
- Er det toalett tilpasset dem som benytter rullestol, rullator eller må ha med barnevogn inn på toalett?
- Er utearealet tilpasset de som er dårlig til beins, små bein og dem som benytter rullestol, rullator eller barnevogn?

Mennesker med nedsatt hørsel

Det finnes mange grunner til nedsatt hørsel. Mens noen har et medfødt hørselstap, kan andre få dårlig hørsel senere i livet. De aller fleste av oss opplever nedsatt hørsel etter hvert som vi blir eldre.

- Over 60 prosent av gruppen over 65 år har nedsatt hørsel, og det sier seg selv at dobling av antall 70-åringer gir langt flere mennesker med nedsatt hørsel.

Hørselshemmedes Landsforbund (HLF) anslår at antall nordmenn med dårlig hørsel har passert 1 million (i 2020). Grunnen til at så mange sliter med hørselen, er først og fremst en eldre befolkning, men en medvirkende faktor er også at vi omgir oss med støykilder som mobil og musikk rett på øret, TV og radio i bakgrunnen, åpne kontorlandskap og trafikkstøy.

For mennesker med nedsatt hørsel

Mange som har nedsatt hørsel leser ofte på munnen til den som snakker, så det er viktig å se på den en snakker til og snakke tydelig og sakte. Det er også viktig med godt lys. Mange gjester har nedsatt hørsel, ikke så mange er helt døve.

Kilde: <https://www.bhss.no/>

Døve har lært å lese på munnen. For at dette skal være mulig, må den døve se ansiktet og munnbevegelsene. Den beste avstanden er 1-1,5 m. Samtidig må ansiktet ditt være godt opplyst. Man må se direkte på den døve når man snakker. Snakk gjerne litt langsommere enn normalt. Bruk korte setninger og enkelt språk. Vær klar over at døve kan snakke. De har imidlertid ikke hørsel til å kontrollere stemmen og uttalen. Om det er vanskelig å gjøre seg forstått eller være sikker på å bli forstått, kan du bruke papir og blyant og skrive ned beskjeder, spørsmål eller svar. Noen med nedsatt hørsel benytter høreapparater som kan fange opp informasjon gjennom teleslynge. Områder som er dekket av teleslynge, er merket med symbolet T i en sirkel.

Det er viktig at punktene under tilfredsstiller krav og anbefalinger;

- bakgrunnsstøy
- akustikk
- visuell/vibrerende brannvarsling
- hørselsteknisk utstyr i resepsjon og møte- og konferanserom
- arrangementer mv.
- skriftlig informasjon der dette kan erstatte tale
- teksting av filmer og på flere språk etter behov.

Tenk over

- Er det mye bakgrunnsstøy der du skal kommunisere med gjester eller besøkende ved resepsjon, kasse i butikk, ved serveringsdisk mv.?
- Er det muligheter for en døv person å våkne av brannalarm i hytter/leiligheter?
- Hvordan kan du gi viktig informasjon til døve og dem med sterk nedsatt hørsel?
- Hvor ofte sjekkes at hørselsteknisk utstyr fungerer som det skal?
- Er formidling tilpasset hørselshemmede?

Mennesker med nedsatt syn

Det er mange måter å ha nedsatt syn på, og det er mange ulike øyesykdommer som gjør at mange sliter med å se viktig informasjon og å bevege seg både ute og inne. De aller fleste av oss trenger mer lys dess eldre vi blir for å få den samme informasjon gjennom synet som vi fikk da vi var yngre.

- Det antas at mer enn 320 000 personer levde med synshemming i Norge i 2018.
- 9300 er blinde/praktisk blinde.
- 70 prosent av alle over 70 år får grå stær.
- 40 000 nordmenn over 70 år har grønn stær.
- Cirka 8 prosent av norske menn og 1 prosent av norske kvinner er fargeblinde.

De fleste av de fargeblinde har problemer med å skille mellom rødt og grønt, noen få har problemer med gult og blått, mens de færreste er fullstendig fargeblinde. Ved valg av tekstfarger, og særlig i tilfeller der bakgrunnen også er fargelagt, kan det være klokt å unngå farger som fargesvake sliter med å skille fra hverandre. Det er mange måter å være synshemmet på. Noen har ikke sidesyn eller dybdesyn mv. Noen har innsnevret syn, kikkertsyn, tåkesyn, nærsynthet mv. Mange synsnedsettelse kan ikke løses med briller eller linser.

For mennesker med nedsatt syn

For mennesker med nedsatt syn er det viktig at punktene under tilfredsstiller krav og anbefalinger;

- belysning i gangbaner og trapper, ved informasjonspunkt, i resepsjon, i kurs- og møtelokaler mv.
- kontraster mellom gulv og vegg og gulv/vegg og inventar, samt dører og vegg
- markeringer av trapper, ramper mv.
- markering av stolper og store vindusflater
- kontraster mellom tekst og bakgrunn på skilting og informasjon
- følbare (taktile) skilt stor skrift på informasjon lesbar meny
- tydelige og trygge gangbaner tale- og lydinformasjon

Kontraster hjelper oss med å fokusere, skille objekter fra hverandre og oppfatte dybdeavstand, en avgjørende faktor for at vi skal kunne lese.

Tenk over

- Har bedriften noen store vindusflater det kan være lett å gå inn i?
- Har serveringsarealene brede og frie gangbaner?
- Er det god kontrast mellom tekst og bakgrunn på skiltene?
- Er det god nok belysning i gangarealer både ute og inne?
- Er det god nok belysning ved informasjon og skilting?
- Har informasjon tydelig og stor skrift?

Astmatikere og allergikere

Norges astma- og allergiforening (NAAF) har ca. 15 000 medlemmer. NAAF regner med at de er talerør for ca. 1,4 millioner nordmenn. Astma og allergi er en av svært få kroniske sykdommer som stadig opplever en økende forekomst, særlig blant barn og unge. Belastende miljøforhold utendørs og innendørs bidrar til utvikling av sykdom og forsterker symptomer hos dem som allerede har utviklet sykdom.

Astma

Astma er en kronisk betennelses- eller irritasjonstilstand i luftveiene. Astmaanfall utløses av en eller flere av følgende faktorer: Allergifremkallende stoffer som pollen, muggsopp og husstøvmidd, tobakksrøyk, støv, forurensning, tåke, kulde, ulike gasser, sterke lukter, stress, medisiner, fysisk aktivitet, virusinfeksjoner og noen medikamenter.

Matallergi

Ved matallergi vil kroppens immunforsvar aktiveres mot proteinene fra maten. De oppleves som "farlige" inntrengere. Reaksjonene kommer vanligvis raskt etter matinntaket og kan i noen tilfeller være alvorlige. Ved matoverfølsomhet er ikke immunsystemet involvert, men symptomene kan likne allergireaksjoner. Matallergi angår ca. 5–8 prosent av barn under tre år. I befolkningen for øvrig er det omkring 5 prosent voksne som har matallergi eller reagerer på bestanddeler i maten, matoverfølsomhet.

Pollenallergi

Pollentypene med størst betydning ved allergi kommer fra tresortene or, hassel og bjørk. I tillegg har vi pollen fra Salix (pil, selje og vier) og pollen fra burot og gressarter. Muggsoppssporene kan også gi lignende plager. Nærmere 1 million nordmenn har pollenallergi. Mange er så plaget at det går utover livskvaliteten.

Parfyme og duftoverfølsomhet

Parfyme og kjemikalier skaper sterkt ubehag hos mange mennesker. Ofte er det den sterke duften som er årsak til allergilignende symptomer som tørre og irriterte slimhinner. Noen reagerer i tillegg kontaktallergisk som følge av hudkontakt med stoffene. Undersøkelser viser at 30 - 40 prosent av befolkningen reagerer på sterke dufter.

For mennesker med astma og allergier

For mennesker med astma og allergier er det viktig at punktene under tilfredsstiller krav og anbefalinger for;

- bruk av heldekkende tepper
- servering av mat uten visse typer allergener
- kunnskap om mat og allergier
- servering av mat på forespørsel ut fra allergi
- informasjon om ingredienser i det som serveres
- allergivennlige planter og blomster
- rengjøringsmidler, såper mv.
- renhold og innneklima
- røykfri sone
- stigningsgrader i bakker og hvilemuligheter for astmatikere

Tenk over

- Må allergikere gå gjennom en røyksky i inngangspartiet når noen står der og røyker?
- Pynter bedriften med tulipaner til påske og julestjerne til jul?
- Er det enkelt for gjestene å få riktig informasjon om ingredienser i det som serveres?

Alle campingdrifter kan ikke bli optimale for alle, men alle kan bli bedre for flere!

2 Behov for informasjon

Mangel på informasjon er et hinder

Det er mange forhold som bør tas hensyn til for at flest mulig skal få gode opplevelser – og det er viktig med god informasjon på nettsider om disse forholdene.

Informasjon om tilgjengelighet og tilrettelegging for alle

Informasjonen bør bygge på fakta slik at bedrifter ikke trenger å mene eller og synse om tilgjengeligheten. Med faktainformasjon kan også markedet og den enkelte selv finne ut om forholdene er slik at de kan få gode opplevelser og om utfordringene eventuelt kan gå fint.

Informasjonen bør:

- bygge på fakta ut fra gitte kriterier
- gi informasjon om hvordan det er selv om det ikke tilfredsstiller kravene
- bygge tillit i markedet
- være der man søker etter annen reiselivsinformasjon
- være i form av faktainformasjon på bedrifters nettside

Er det forhold som kan skape utfordringer for noen, så er det viktig og informere om det også slik at en kan velge å ikke bli gjest på campingplassen. Da hindrer man at gjester får store utfordringer og dårlige opplevelser. I tillegg slipper man misfornøyde gjester, klager og eventuelt negativ omtale til venner, kjente, på sosiale medier og i anmeldelser på nett.

Informasjon på bedriftens nettside

Informasjon om universell utforming /tilgjengelighet må være lett å finne og bør ha inngang til informasjon på åpningsside og/eller i hovedmeny. Gi først litt informasjon om bedriften og hvordan den kan gi gode opplevelser til alle, bedriftens intensjoner og mål mv. Deretter linkes det til faktainformasjon om hvordan ulike fasiliteter er tilgjengelig tilrettelagt for alle. Det beste er at denne informasjonen plasseres under de fasiliteter som er omtalt på nettsiden, som f.eks. butikk, sanitæranlegg, boenheter, utearealer, felleskjøkken mv. Faktainformasjonen om universell utforming/tilgjengelighet kan også være samlet hvis det er mer praktisk for bedriftens nettsider. Benytt registreringsverktøyet som er utarbeidet til denne veilederen.

Hvor ønsker de å finne informasjon?

- De fleste ønsker å finne relevant informasjon for mennesker med nedsatt funksjonsevne der annen reiselivsinformasjon finnes.
- 41 % kunne tenke seg et symbol ved bedrifter som er universelt utformet basert på en norsk standard.

Markedsundersøkelse blant medlemmer i Norges Handikapforbund, Norges Blindforbundet, Hørselshemmedes Landsforbund og Astma- og Allergiforbundet (Norsk Turistutvikling, 2017)

Inngangen til informasjon om tilgjengelighet og tilrettelegging for ulike behov bør være godt synlig på åpningssiden eller i toppmenyen.

Informasjonen om tilgjengelighet og tilrettelegging på virksomhetens nettsider bør også være universelt utformet og følge forskrift om universell utforming av IKT-løsninger som stiller krav om at nettsider må oppfylle 35 av 61 suksesskriteriene i standarden Retningslinjer for tilgjengelig webinnhold (WCAG) 2.0. <https://uu.difi.no/krav-og-regelverk/wcag-20-standard>

I korte trekk bør nettsiden:

- Gi brukeren et tekstalternativ for innhold som ikke er tekst.
- Gi brukeren et alternativ når innholdet presenteres kun som video eller lyd.
- Tilby teksting for video med lyd.
- Presenter innhold i en meningsfull rekkefølge.
- Bildetekst som leses opp ved bruk av skjermleser
- Kontrastforholdet mellom teksten og bakgrunnen er minst 4,5:1
- Tekst kan bli endret til 200% størrelse uten tap av innhold eller funksjon
- Bruk tekst i stedet for bilder av tekst
- All funksjonalitet skal kunne brukes kun ved hjelp av tastatur
- Linker skal markeres med mer enn annen farge

3 Hvordan ulike fasiliteter bør være for at campingplassen skal være best mulig for flest mulig

I denne veilederen er det tatt med krav til hvordan ulike fasiliteter bør være slik at campingplassen kan gi gode opplevelser, og uten store utfordringer og irritasjoner for de aller fleste. Det er viktig å tenke på at løsninger ikke skal ha institusjonspreg, men ha et design som alle kan og vil benytte. Tiltakene skal gi de fleste mindre utfordringer og bedre opplevelser. Dem med helt spesifikke behov og behov for spesialutstyr, må ha med dette selv.

For å ta hensyn til alle nødvendige krav, bør Norsk Standard NS 11036:2018 Universell utforming - Tjenester - Likeverdig tilgang til reiselivsopplevelser, benyttes for kartleggingen av reiseliv- og opplevelsesbedrifter. Dess flere bedrifter som bruker denne standarden og informerer/markedsfører reiselivstilbud som tilfredsstiller denne standarden, dess tryggere kan markedet bli på produkter og bedrifter som benytter standarden og markedsfører/informerer ut fra det. Standarden er utarbeidet i samarbeid med brukerorganisasjonene og reiselivet, slik at alle bør være tjent med at denne benyttes. Alle som kartlegger campingplassen angående tilgjengelighet og tilrettelegging for alle, bør kjøpe standarden:

- Norsk Standard NS 11036:2018 Universell utforming - Tjenester - Likeverdig tilgang til reiselivsopplevelser gjelder eksisterende bygg, og har flere krav og anbefalinger enn Teknisk Forskrift 17 (TEK 17), og inneholder også krav til innredning, drift mv. Standarden kan kjøpes hos [Standard Norge](#). Her får du en utførlig oversikt over alle krav som campingplassen bør følge for å utvikle den universelt utformet.
- For nye bygg og alle bygningsmessige endringer som er søknadspliktig etter Plan- og bygningsloven, vil de nye regler og krav til universell utforming gjelde. Da vil kravene i [TEK 17](#) være gjeldende. Se kapittel 12.

Klikk på innholdsfortegnelsen til høyre for å komme til hvordan ulike fasiliteter bør være for at flest mulig skal få gode opplevelser.

1. [Parkering og adkomst](#)
2. [Inngang](#)
3. [Gangarealer inne](#)
4. [Skilting](#)
5. [Resepsjon](#)
6. [Butikk/kiosk](#)
7. [Serveringstilbud](#)
8. [Felleskjøkken](#)
9. [Felles oppholdsrom](#)
10. [Sanitæranlegg](#)
11. [Hytte/leilighet/rom](#)
12. [Gangveier på campingplassen](#)
13. [Tilrettelagte uteområder](#)

4 Krav og anbefalinger

Denne veilederen inneholder anbefalinger til hvordan campingplasser kan utvikle bedre fasiliteter for å bidra til bedre opplevelser og færre utfordringer for flest mulig. Som nevnt tidligere er det flere krav enn de som er tatt med i denne veilederen som må oppfylles for at campingplassen skal bli universelt utformet. Men den inneholder en del viktige anbefalinger som vil bidra til at campingplasser blir bedre for langt flere.

Noen forklaringer

Større enn og mindre enn

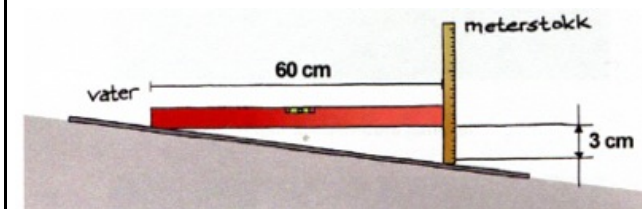
> større enn $\geq$ større enn eller lik
< mindre enn $\leq$ mindre enn eller lik

Stigningsgrad/stigningsforhold

Stigningsgrad/stigningsforholdet angir hvor bratt en stigning er på gangvei, rampe mv. Det er forholdet mellom høyde (høydemeter/-cm) og lengde som angir stigningsforholdet.

Luminanskontrast

Synlighet oppnås ved kontrast mellom to flater, f.eks mellom tekst og bakgrunn, mellom vegg og dør mv. Ved valg av farge på dør eller tekst benyttes bakgrunnen som referanse. En fargekontrast betyr at fargen på objektet avviker fra fargen på bakgrunnen. Luminanskontrasten er en kontrast i lyshet eller gråtone. Se registreringsverktøy for mer informasjon og forklaring

Figur 1 – Stigningsforhold

Luminanskontrast på 0,4

Luminanskontrast på 0,8

4.1 Parkering og adkomst

Parkering

Det er viktig med oppmerking av parkeringsplassene slik at ingen andre parkerer for nært, slik at rullestolbrukere ikke kan komme ut av eller inn i bilen på siden av bilen eller bak bilen.

- 5 prosent av parkeringsplasser og minimum 1 skal være skilta og merka parkeringsplasser for mennesker med forflytningsvansker dersom virksomheten har egne parkeringsplasser;
- så nær inngangen som mulig - oppgi antall m fra parkering til inngang
- parkeringsplassene skal være både skiltet og oppmerket i en bredde $\geq 4,5$ m og lengde ≥ 6 m.

Adkomst fra parkering

Adkomst fra parkering til inngang bør være så kort, enkel og sikker som mulig:

- stigningsgrad på $\leq 1:15$, på strekninger $> 5,0$ m
- stigningsgrad på $\leq 1:12$ på strekninger $< 5,0$ m
- hvileplan på $\geq 1,6$ m x $1,6$ m for hver $1,0$ m høydeforskjell
- nivåforskjeller ≤ 2 cm
- underlag som er jevnt, fast, sklisikkert og uten sprekker ≤ 1 cm.
- gangbanen bør ha naturlige eller bygde ledelinjer som er visuelle (luminanskontrast $\geq 0,4$) og følbare fra parkering/avstigning til inngangsparti.
- gangbanen må være fri for løst utstyr som søppeldunker, blomsterurner, skilt mv. Lyktestolper og benker bør stå utenfor gangbanen.

Det bør ikke være askebeger og røyking i gangsoner fra parkering til inngangsparti.

Parkering som er både oppmerket og skiltet

Godt synlig og taktil avgrensning av gangbane til inngang. En godt synlig og følbare kant mellom asfalt/grus og gress er tilstrekkelig.

4.2 Inngang

Inngangsparti bør være godt synlig fra adkomstområdet. Ved trapp bør det også være rampe som en del av hovedinngangen eller som en god alternativ inngang i umiddelbar nærhet av hovedinngang.

- Inngangspartiet skal være terskelfritt og ha nivåforskjell $\leq 2,5$ cm.
- Inngangspartier bør ha horisontal flate på $1,5 \times 1,5$ m i utenfor dørens slagradius. Den horisontale flaten bør være på samme nivå som gulvet innenfor.
- Markeringer av blanke glassflater, se under [gangarealer](#).
- Hvis det er trapp og/eller rampe, se under [gangarealer](#).

Inngangsdør:

- Godt synlig med luminanskontrast $\geq 0,4$ i forhold til omgivelser
- Fri bredde ≥ 90 cm
- Terskel: $\leq 2,5$ cm.
- Håndtak: luminanskontrast $\geq 0,4$ i forhold til omgivelser
- Hvis det ikke er automatisk døråpning skal døren kunne åpnes med minst mulig kraft - maksimalt 30 N (3,0 kg). Fiskevekt eller bagasjevekt kan benyttes. Fest denne i dørhåndtak, og trekk for å finne ut hvor tung døren er å åpne.

Dører med betjeningsknapp for dørautomatikk

Betjeningsknapp for dørautomatikk og ev. ringeklokke i en høyde mellom 0,8 m og 1,2 m over bakkenivå og minst 0,5 m fra hjørne og utenfor dørens åpningsareal, slik at den ikke rammer noen som står foran døren. Betjeningsknapp bør ha luminanskontrast $\geq 0,4$ til veggen og plasseres på samme side som dørhåndtak.

Inngang på samme nivå som uteareal uten nivåforskjell. Betjeningsknapp for automatisk døråpning. Gangbane som er synlig og taktil til inngangsdør

Godt synlig inngangsparti med trapp og rampe, med håndløpere på begge sider i to høyder.

4.3 Gangarealer inne

Trapp:

- taktilt (følbart) og visuelt farefelt foran det øverste trinnet
- oppmerksomhetsfelt foran og inntil det nederste trinnet
- håndlister på begge sider i en høyde på 80 cm i kontrast til vegg på $\geq 0,4$
- luminanskontrast $\geq 0,4$ på forkanter på trapp i hele trappens bredde og på maks 4 cm
- belysningsstyrken skal være minst 200 lux på trappetrinnene, og minst 250 lux ved trappens start og slutt.

Rampe:

- Fri bredde ≥ 90 cm
- Stigningsgrad $\leq 1:20$ på Rampe > 3 m:
- Stigningsgrad $\leq 1:12$ på rampe < 3 m:
- Rampe og trapp: håndlister i en høyde på 0,9 m på begge sider
- Jevn og sklissikker overflate
- For hver 0,6 m høydeforskjell skal det være et horisontalt hvileplan med lengde minimum 1,5 m.
- håndlister på begge sider i en høyde på 0,8 – 0,9 cm i kontrast til vegg på $\geq 0,4$

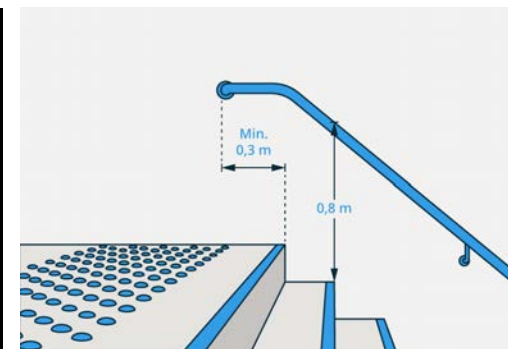
Markeringer:

- Markeringer av blanke glassflater merkes i en høyde på 0,9 m og 1,5 m fra gulvet og i luminanskontrast $\geq 0,4$ til bakgrunnen.
- Søyler skal ha en luminanskontrast til bakgrunnen på $\geq 0,4$ eller merkes i høyde på 0,9 m og 1,5 m fra gulvet i luminanskontrast på $\geq 0,8$

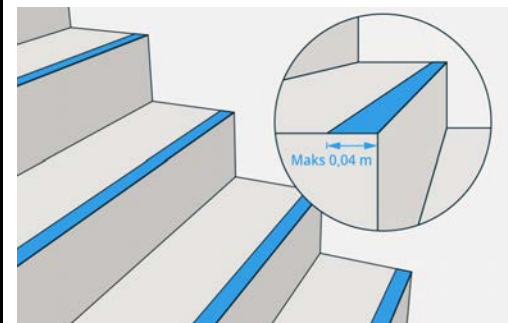
Korridor og gangareal:

Korridorer og gangareal skal være minst 150 cm brede. For lengder mindre enn 500 cm kan bredden reduseres inntil 120 cm der det ikke er dører.

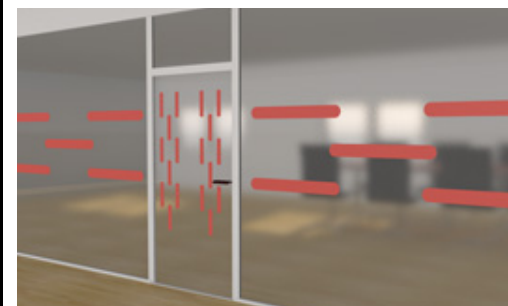
- Møteplasser/snuplasser skal være ≥ 150 cm x 150 cm for ≤ 5 meter.
- Det skal være belysning på ≥ 150 lux.

Farefelt foran det øverste trinnet og håndløper Kilde: Veileder til TEK17

Markering av trappeneser/-forkant Kilde: Veileder til TEK17

Markering av blanke glassflater Kilde: Veileder til TEK10

Frie og trygge gangarealer:

- Gangarealer i åpne rom skal ha fri bredde ≥ 90 cm og ha visuell og taktil avgrensning mot øvrige gulv.
- Løse gjenstander som blomsterpotter, brosjyrestativ, inventar mv, må stå utenfor denne frie gangbanen slik at ingen går inn i noe.

Kontraster

- mellom gulv og vegg $\geq 0,4$
- mellom vegg/gulv og inventar/utstyr $\geq 0,4$

Lyst objekt mot mørk bakgrunn – f.eks. lys dør mot mørk vegg - er mer synlig enn motsatt.

Dør:

- luminanskontrast $\geq 0,4$ på dør i forhold til omgivelser
- inngangsdør og dører i kommunikasjonsveier skal ha fri bredde på minimum 0,86 m. I bygg beregnet for mange personer skal fri bredde være på minimum 1,16 m.
- innerdører kan ha minste frie bredde ≥ 86 cm
- terskel: $\leq 2,5$ cm.
- håndtak: luminanskontrast $\geq 0,4$ i forhold til dør
- Hvis det ikke er automatisk døråpning skal døren kunne åpnes med minst mulig kraft - maksimalt 30 N (3,0kg).

Snuplass for rullestolbrukere:

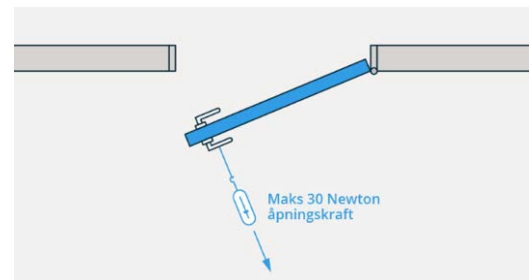
En snuplass for rullestolbruker skal enten være en snusirkel eller snurektangel. Deler av snusirkel/snurektangel kan være under servant eller annet inventar, men høyden må være 0,67 m over gulv.

- Snusirkel skal ha diameter: $\geq 1,5$ m eller
- Snurektangel skal være: $\geq 1,3$ m x 1,8 m.

Fri og trygg gangbane fra inngang til resepsjon. Markering av søyler.

Kilde:Veileder til TEK 10

Fiskevekt eller bagasjevekt kan benyttes. Fest denne i dørhåndtak, og trekk for å finne ut hvor tung døren er å åpne.

Kilde:Veileder til TEK 17

4.4 Skilting

Informasjon skal være lett å lese og oppfatte. Skilt som er lette å lese og oppfatte, har entydig tekst /og eller symbol som er utformet med tilstrekkelig størrelse i god kontrast til bakgrunn.

- Skriftstørrelse $\geq 2,5$ cm på de store bokstaver i alfabetet på en leseavstand på 2 m.
- Luminanskontrast $\geq 0,8$,
- Tekst på bakgrunn med mønster eller fotografi er vanskelig å lese og bør ikke benyttes.
- Skilt plasseres i en høyde på mellom 1,4 m og 1,6 m over gulv/mark, dersom de er beregnet på mindre leseavstand enn 2 m.
- Standardiserte piktogrammer kan erstatte tekst på enkelte skilt. Bruk symboler som er vanlige å benytte og bruk symboler der det er naturlig. Dette forstår de fleste - også de som ikke kan norsk.
- Skilt skal ha matt overflate da blanke overflater gir sjenerende reflekser og blinding.
- Glass/pleksiglass foran på skilt/informasjonsstavler gir ofte gjenskinns og får liten lesbarhet.
- For skilt man kan gå helt inntil skal mindre tekstmengder utformes med opphøyde taktile bokstaver og med punktskrift.
- Det skal være mulig å komme helt inntil skiltet. Det må derfor ikke plasseres gjenstander foran skilt med fare for sammenstøt. Se også: <https://www.blindeforbundet.no/universell-utforming/skilt>

Taktilt toalettskilt for alle

4.5 Resepsjon

Resepsjon er viktig for god velkomst og førsteinntrykk.

Resepsjon har krav til:

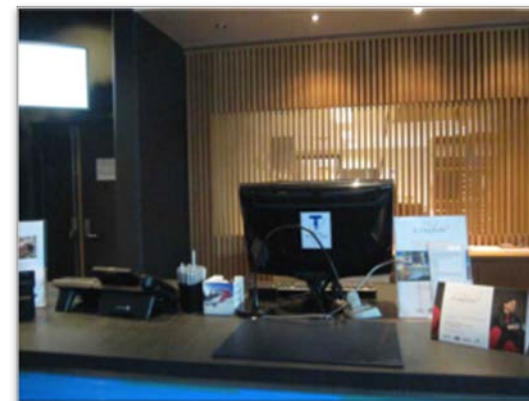
- [inngang](#)
- [gangarealer](#)

Fra inngang til skranke bør det være en tydelig og fri gangbane - helst med følbar avgrensning og kontrast til gulvet for øvrig og uten løst utstyr som kan gås inn i. Se adkomst, inngang og [gangarealer](#)

Skranke:

- Lett å se fra inngang.
- Luminanskontrast $\geq 0,4$ i forhold til omgivelsene
- Deler av skranke i en høyde på ca. 0,8 m i utvalgte partier, eller regulerbar i høyde.
- Ha god belysning med lyskilden plassert slik at blending og reflekser unngås - belysningsstyrke på minst ett sted kan heves til 2000 lux ved behov.
- Ha teleslynge ved skranken, skilt med synlig symbol for teleslynge og ha tekstinformasjon på flere språk
- Være fri for allergifremkallende planter som f.eks. alle løkblomster som tulipaner, krokus, svibler mv., julestjerne, bjørkefiken mv. Disse er det mange som reagerer på.) [Se JA og NEI blomster](#)
- Helst ikke ha heldekkende tepper.

Er det toalett i resepsjonsområdet som er beregnet for alle, gjelder samme krav som for toaletter under sanitæranlegg.

Teleslynge i resepsjonen, med synlig symbol for teleslynge

En nedsenket del av resepsjonsdisken som er beregnet for rullestolbrukere, barn, kortvokste mv. bør ikke benyttes til brosjyrer, aviser, mv.

4.6 Butikk/kiosk

Butikk/kiosk er på mange campingplasser lokalisert sammen med resepsjon. Butikk/kiosk har krav til:

- [inngang](#)
- [gangarealer](#)

I butikk skal det være;

- Min 90 cm fri bredde mellom reoler/vareplasseringer. Pass på at det ikke står varer på gulvet som hindrer framkommelighet og kan være lett å gå inn i.
- Snusirkler på 1,5 m ved disk og andre steder i butikk som det vil være naturlig å snu for en rullestolbruker eller dem med barnevogn.
- Kontrast (minimum 0,4) mellom fri gangbane og omgivelser (reoler, stativer mv.)
- Disk og betalingsautomat bør ikke være høyere enn 0,8 m fra gulv

4.7 Serveringstilbud

Det er viktig at serveringslokaler og serveringstilbudet er for alle, slik at alle i et reisefølge kan gå sammen for å kjøpe mat og drikke. Serveringslokale har krav til:

- [gangarealer](#)

Serveringslokalet bør ha:

- frie og brede gangbaner mellom bordene og ved disk, se under [gangarealer](#)
- snusirkel, se snusirkel under [gangarealer](#)
- dører, se dører under [gangarealer](#)
- Lokale bør være frie for heldekkende tepper
- Bord bør ha fri høyde opp til bordplate på minst 67 cm
- Disk med mat, drikke, dekketøy mv skal være høyst 90 cm over gulv og ikke lenger inn enn 60 cm slik at alle kan nå
- Menyer må være godt lesbare for alle - se gjerne [Norges Blindeforbunds krav til lesbarhet](#)

Fri gangbane i butikk med god kontrast mellom reoler og gulv

Gangbane med visuell og taktil avgrensning.

Det bør være gode alternativer for dem med de mest vanlige allergier (gluten, laktose, egg, nøtter).

- Det bør være gode alternativer for vegetarianere og veganere.
- Toalett i serveringslokalet som er beregnet for alle, har samme krav som for toaletter under sanitæranlegg.

Anbefaling:

Se til at stativer med brosjyrer, aviser, blomsterurner, stoler mv. ikke står ut i den frie gangbanen.

4.8 Felleskjøkken

Felles kjøkken har krav til:

- [inngang](#)
- [gangarealer](#)

Deler av benkeplaten er tilgjengelig også fra sittende stilling. Inventar og utstyr må ha god kontrast til vegger og gulv, slik at det er godt synlig for mennesker med nedsatt syn.

- deler av kjøkkenbenk tilpasset rullestolbrukere med åpning under benkeplate for komme inntil med beinplass i en bredde på 0,7 m til 0.8 m eller uttrekkbar plate/skjærefjøl
- kjøkken skal ha minst 900 mm passasjebredde.
- frie og brede gangbaner, se under [gangarealer](#)
- snusirkel, se snusirkel under [gangarealer](#)
- dører, se dører under [gangarealer](#)
- God belysning med lyskilden plassert slik at blending og reflekser unngås som kan reguleres og heves til minst 800 lux på arbeidsflaten ved kjøkkenet
- God ventilasjon.

Anbefaling:

- stol med en setehøyde på 45 cm - 48 cm, og med armlener og ryggstø som kan benyttes på kjøkkenet.

Felleskjøkken med gode kontraster og god plass under benk for rullestolbrukere.

4.9 Felles oppholdsrom

Felles oppholdsrom har krav til:

- [inngang](#)
- [gangarealer](#)

I felles oppholdsrom skal det være;

- Min 90 cm fri bredde mellom inventar/møbler slik at alle kommer fram til
- Snusirkler på 1,5 m ved disk og andre steder i butikk som det vil være naturlig å snu for en rullestolbruker eller dem med barnevogn.
- Kontrast (minimum 0,4) mellom gulv og vegg og gulv/vegg og inventar/møbler

4.10 Sanitæranlegg

Hvis toalettene er inne i et sanitærbygg har det krav til:

- [inngang](#)
- [gangarealer](#)

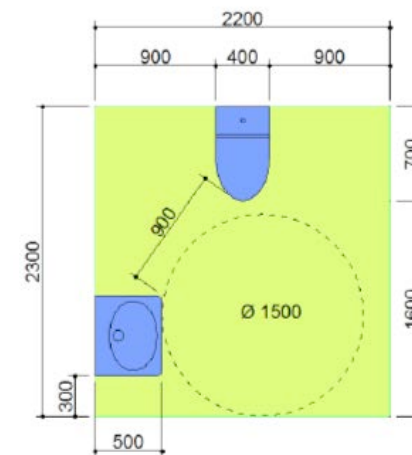
Toaletter

Toalettrom som er beregnet for alle, bør være som beskrevet under;

- fri bredde i dør på ≥ 90 cm og terskelhøyde $\geq 2,5$
- inventar og utstyr plasseres slik at det er fri snusirkel på $\geq 1,5$ m eller et snurektangel $\geq 1,3$ m x 1,8 m i en høyde 67cm over gulv
- fri bredde på $\geq 0,9$ m på begge sider av toalettet, mellom toalett og servant og foran toalett
- ved fri bredde på $\geq 0,9$ m kun på en side av toalettet bør det være et toalett med fri bredde på den andre siden i nærheten (speilvendt)
- toalettstål i høyde på 48 – 50 cm over gulv
- oppfellbare armstøtter på hver side av toalettstålen i en på høyde på 70 cm over gulv
- toalettppapir skal henge under armstøtte (ikke på armstøtten)
- armatur er lett å betjene – ettgreps vippekran, fotocelle eller lignende

Toalett for alle som tilfredsstiller de fleste krav. Knaggrekken henger for høyt og armstøtter er godkjent, men ikke av de beste. Nedfellbart stellebord er montert på veggen.

Toalett med fri tilgang på begge sider av toalettet og fri snusirkel.

- det skal være fri høyde under servant på 67 cm – plassen under servanten kan regnes inn i fri snusirkel
- speilet plassert slik at alle i sittende og stående stilling kan se seg selv i speilet – nedre kant ikke er høyere enn 90 cm
- luminanskontrast mellom;
 - gulv og vegg $\geq 0,4$
 - gulv/vegg og inventar og utstyr (toalett, servant, dispensere, mv.) $\geq 0,4$
- Knagger, tørkeanordning, såpedispenser i en høyde slik at alle kan nå det – ca 1,1 m over gulv

Tips!

Armstøtter må tåle mye vektbelastning og være stødige for bruker. Vegghengte armstøtter er de beste, men det betinger godt feste i vegg, at de har kontrast til vegg/gulv og har eget oppheng for toalettpapir. Toalettpapiret skal ikke henge på selve armstøtten. En del toaletter har små kontraster mellom vegg, gulv og inventar. Her kan det byttes toalettsete/-lokk, såpedispenser, dispenser for papirhåndkle, knagger mv. med annen farge som har god kontrast til veggen.

HUSK at de som har behov for å benytte et tilrettelagt toalett har ikke lengre armer enn andre!!

Garderober

Minst 1/10 av sanitæranlegg skal være tilpasset mennesker med nedsatt funksjonsevne. .

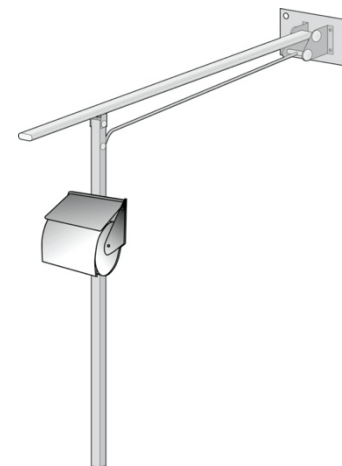
Krav til garderobe tilpasset alle;

- ha knagger og hyller på 1,1 – 1,2 m over gulv
- frie og brede gangbaner, se under [gangarealer](#)
- snusirkel, se snusirkel under [gangarealer](#)
- dører, se dører under [gangarealer](#)
- speilet plassert slik at alle i sittende og stående stilling kan se seg selv i speilet – nedre kant ikke er høyere enn 90 cm
- noen speil med hylle foran for å sette fra seg toalettsaker
- benke/stol for å kunne sette seg ned med 50 cm høyde og 60 cm dybde – noen gjerne med håndstøtte
- noen speil man kan komme helt inntil og gjerne forstørrelsesspeil monter på vegg i to høyder
- tilgjengelig dusjstol (ikke plaststol/hagestol) som kan benyttes

Gangareal i sanitæranlegg med god bredde og gode kontraster mellom gulv og vegg og inventar/utstyr.

Kilde: Veileder til TEK10

Det bør være mulig å henge toalettpapir på armstøtten, men ikke slik at en må støtte seg på toalettpapirrullen. Det må være eget oppheng under armstøtten.

Dusjer

- Antall dusjavlukker tilpasset alle oppgis
- fri passasjebredde ≥ 90 cm fram til dusjsone
- dusjsonen skal være trinnfri eller $\leq 2,5$ cm og minimum 1,6 m x 1,3 m.
- luminanskontrast mellom;
 - gulv og vegg $\geq 0,4$
 - gulv/vegg og inventar og utstyr (dusjarmatur, dispensere, mv.) $\geq 0,4$
- dusjarmatur som er lett på betjene - ettgreps kran, fotocelle eller lignende
- nedtrekkbart dusjhode eller mulighet for å stå/sitte utenom vannstråle når dusjen skrus på
- tilgjengelig utstyr som dusjstol (ikke plaststol/hagestol)
- Knagger for håndklær, klær mv. og hylle/kurv for egen såpe, sjampo mv. i en høyde på ca 1,2 m over gulv

Egne «bad» tilpasset alle med toalett, dusj og plass til av-/påkledning

- Antall «egne bad» oppgis
- Toalett; samme krav som under [toalett](#)
- Dusj; samme krav som dusjer under [sanitæranlegg og dusjer](#)
- Garderobe; samme krav
- Snusirkel; samme krav til snusirkel /snurektangel som under [gangarealer](#)

Tips!

Ikke benytt plaststol som dusjstol. Hvis den som benytter stolen i dusjen er tung og det blir varmt, så mykner stolbeina og kan medføre risiko for at stolen klapper sammen.

Nedtrekkbart dusjhode

4.11 Hytte/leilighet/rom

Plan- og bygningsloven krever at 10 % av boenheter skal ha universell utforming. En godt tilrettelagt boenhet er nødvendig for noen, men et gode for alle. For at boenheten skal være god å bo i for alle må det ha litt bedre plass, gode kontraster, godt lys og en god seng. Kanskje slik mange av oss vil ha det. En slik boenhet kan gi bedre opplevelser for flere, og bør være lettere tilgjengelig ved bestilling. Det bør ikke være behovsprøvd. Det er gjesten selv som kjenner behovene og om han eller hun får mindre utfordringer og bedre opplevelser ved å bo i en boenhet tilpasset alle.

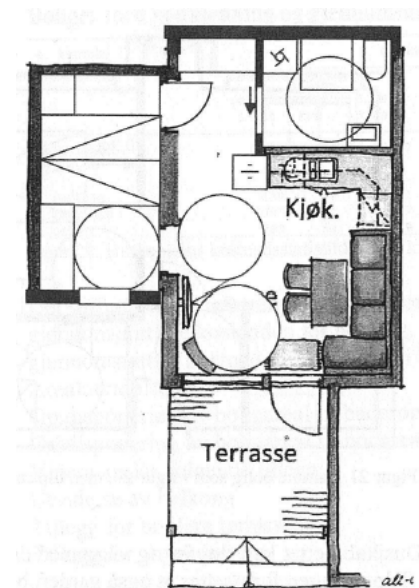
Boenhet må ha adkomst og inngang som tilfredsstiller kravene. Det er viktig at det er god plass og fri plass på 150 diameter i gang, oppholdsrom, soverom og bad slik at man kan snu en rullestol. Bedre plass kan oppnås ved å ikke ha for mye møbler og inventar. For mennesker med nedsatt syn er det viktig med godt lys og gode kontraster. For mennesker med nedsatt hørsel er det viktig med visuell eller vibrerende varsling ved brann.

Gjelder hele boenheten

- Inngangsdør bør ha minimum 0,86 m fri bredde
- dører internt i boenheter skal ha fri bredde på minimum 0,76 m
- frie og brede gangbaner til alle rom, se under [gangarealer](#)
- snusirkel på i soverom/oppholdsrom og bad, se snusirkel under [gangarealer](#)
- terskel ikke høyere enn 2,5 cm
- ha bøyle på innsiden av døren, på dørens hengslingsside, som kan brukes når døren lukkes
- hengere, knagger og hyller skal være tilgjengelig for rullestolbruker og helst i en høyde på mellom 1,1 og 1,5 m over gulv
- ikke ha heldekkende teppe - for astmatikere og allergikere
- være røykfritt, og det skal ikke være tillatt med husdyr i boenheten
- ha god utlufting/ventilasjon som sikrer godt innemiljø
- ha telefonnummer til resepsjon/vakt som oppslag på veggen, og eventuelt sende nr. til gjesten slik at det kan lagres på telefonen
- god belysning med lyskilden plassert slik at blinding og reflekser unngås
- kontrast på min 0,4 mellom gulv og vegg, møbler og gulv, lysbrytere og vegg, inventar og vegg mv.

Fin rampeløsning inn til campinghytte, med stoppkant slik at ingen triller utfor kanten

*Selvaag Design 2010, toromsbolig
29kvm tilpasset TEK 10 Tegning: Sintef*

- soverom skal ha snuplass for rullestol (diameter på 150 cm/rektangel på 1,3x1,8m) eller utenfor dør
- det skal være fri bredde på minst 90 cm bort til vindu, på den ene langsiden av seng og foran skap (skyvedør sparer plass)
- seng skal ha en høyde på ca.50 cm
- syntetiske dyner og puter

Baderom skal ha:

-
- Technical drawing of a rectangular plate with the following dimensions and features:
- Overall width: 2600
 - Overall height: 2500
 - Top horizontal segments: 1300, 400, 900
 - Left vertical segments: 1600, 600, 300
 - Bottom left corner: A rectangular feature with a semi-circular cutout, with a width of 500.
 - Top center: A semi-circular feature with a width of 400.
 - Center: A large circular feature with a diameter of $\varnothing 1500$.
 - Top left: A small rectangular feature with a semi-circular cutout.

28

Kjøkken

- Kjøkkenbenk med oppvaskkum og ettgrepsarmatur, og håndtak i innredningen som er enkle å betjene.
- åpning under benkeplate for å komme inntil, eller uttrekkbar plate.
- kjøkkeninnredning og –inventar med kontrast på min 0,4 til rommet for øvrig, og dørhåndtak med kontrast til dørene
- foran kjøkkenbenk bør det minimum være 90 cm fri bredde.
- Godt lys med med lyskilden plassert slik at blending og reflekser unngås.
- God utlufting.

4.12 Gangveier på campingplassen

Det er viktig med trygge gangarealer for alle på campingplassen, fra der man bor til fellesfasiliteter, butikk, servering mv. Gangveier bør være så slake og plane som mulig og uten nivåsprang og hindringer. Hvis deler av campingområde har stigningsgrad som overstiger kravene fra bo-områder til sanitæranlegg, butikk/kiosk mv., bør det avsettes arealer til bobiler og campingvogner der stigningsgraden til disse fasilitetene er lavest.

Bredde: Gangveier bør ha fri bredde på minimum 1,8 m, kortere strekning på inntil 5 m minimum 1,4 m. Det kan tillates en bredde på 1,2 m, men det betinger at det er møteplasser med en bredde på minimum 1,8 m for hver 25 m. Skilt, lysstolper, benker og sykler plasseres utenfor gangbane slik at fri bredde ikke reduseres og blir en risiko for å gå inn i.

Høyde: Det bør være fri høyde i hele bredden på turvegen på minimum 2,25 m. Dvs. at f.eks. greiner mv. som henger over turvegen og som er lavere enn 2,25 m tas ned.

Stigningsgrad: Stigningsgrad på 1:20 på turveg gir de beste forholdene for de fleste. Dette forholdet vil være gunstig for personer med barnevogn og nødvendig for de fleste brukere av manuell rullestol. Kortere strekninger på 3 m eller mindre kan ha stigningsgrad på 1:12. Stigningsgrad på 1:10 er mulig med bruk av elektrisk rullestol.

Nivåforskjeller: Nivåforskjeller som tverrgående kanter f.eks. ved overgang til broer, ramper mv ikke overstiger 2 cm.

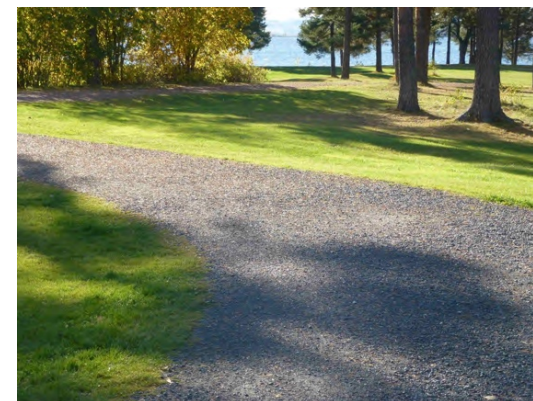
Tverrfall: Tverrfallet skal være høyst 2 %.

Dekke: Gangveger kan gjerne ha jordmasser og grus som toppdekke, men ikke grov grus da det er tungt å trille og gå i, og det må være plant underlag. Steinmaterialer med kornfraksjon 0–8 mm anbefales. Gress er også uegnet som dekke for mange bevegelseshemmede.

Visuell og følbart ledelinje: En visuell og følbart ledelinje for mennesker med nedsatt syn kan være klart skille mellom vegetasjon og gangveg/grus, eller annen visuell og følbart avgrensning mellom

Gangvei med plant og fast dekke med god visuell og taktil avgrensning mellom gangvei og omgivelser.

Gruset gangvei med plant og fast dekke med god visuell og taktil avgrensning mellom gangvei og omgivelser.

gangvei og omkringliggende områder. Hvis vegetasjonen ikke går inntil gangveien bør vegens sidearealer dekkles med 10 cm jord/vekstmasse og tilsåes.

Kantsikring: Kantsikring er spesielt viktig av hensyn til synshemmede og rullestolbrukere. Av hensyn til personer med blindestokk kan den ene ytterkanten markeres med liggende stokker. Kantsikring er også viktig der det er fare for å kjøre ut for en kant, ut i vann, inn i trær mv. Behov for rekkverk, eller håndlist må vurderes der det kan være risiko for skade ved fall fra gangvegen eller en kant på min 10 cm i høyde der det kan være fare for at hjul kommer utenfor gangbanen. Kanten bør ha kontrast til gangbanen.

Hvile: Det bør være horisontale hvileplan på minimum 1,6 x 1,6 m ved viktige punkter som ved en stignings begynnelse og slutt, samt ved hvert stigningsintervall på 0,6 m.

Noen har behov for å hvile på veien og muligheter for å hvile kan gi mange en mulighet for å gå. Benker kan gjerne stå med 2 -300 meters mellomrom. Benker må trekkes noe tilbake fra selve gangvegen og ha god kontrast i forhold til bakgrunnen.

Hvilebenker bør plasseres slik at rullestolbrukere også kan ha hvileplass på samme sted.

Belysning: Godt lys er ikke bare det samme som mye lys! Lyssetting av gangveger bør ta hensyn til at det skal lede mennesker på gangvegen, skal ikke være blendende og det skal lyse ned slik at lysforurensning unngås. Lys på turveger bør følge samme side, og kryss og retningsendringer bør alltid markeres med et lyspunkt. Belysningen bør ha min. 30 lux.

Rampeløsning/gangbru

Den beste løsningen er ofte å legge gangveier i terrenget og bruke det terrenget som er best egnet for å få til universell utforming. Der terrenget kan være krevende for å få til universell utforming eller at terrenget må bearbeides i for stor grad, kan ramper og gangbruer være en løsning.

Ramper trenger ikke være et kjedelig, stygt eller et nødvendig onde. Det kan utformes på en estetisk måte som en naturlig del av en gangvei, en adkomst mv. og som alle kan benytte.

Gangbane med stoppkant. Bilde fra nettsiden:

<https://femundengerdal.no/universell-utforming/>

Gangbru med god bredde, og med stoppkant og rekkverk på begge sider.

Minimumsbredde på 90 cm på kortere strekninger, men på lengre strekninger bør det være bredere slik at to rullestoler, barnevogner mv. kan møtes.

- Jevnt og sklisikkert dekke. Åpne sprekker bør ikke være mer enn 1 cm. Treverk kan bli glatt.
- Stigning på maksimum 1:20. På strekninger under 3 m kan stigningsgraden være 1:12.
- Et start- eller hvileplan på minst 1,6 m x 1,6 m der forholdene krever det – i bunnen og på toppen av rampen og for hver 0,6 m i høydeforskjell eller før oppgang til bru.
- På bruer, lengre klopper og ramper bør det være håndlister på begge sider i god kontrast til omgivelser i en høyde på 80 cm. Opphøyet kant på begge sider på 10 cm, dersom det ikke er håndlister på begge sider.
- Hvis det ikke er håndlister, bør det være en kontrastfarge i forhold til omgivelser på opphøyet kant på begge sider av rampe/gangbru.

Skilting på campingplassen

- Skilt og informasjonstavler skal være utformet med kontrastfarger - kontrast mellom informasjonstavle og tekst/illustrasjon og kontrast mellom informasjonstavle og bakgrunn.
- Tekst i en luminanskontrast til bakgrunnen på 0,8.
- Det bør være muligheter for å komme inntil informasjonstavlen. Foran informasjonstavlen skal det være et horisontalt parti i en størrelse på 1,6 x 1,6 m med et fast dekke
- Informasjonstavler skal ha senterlinjen mellom 1,4 m til 1,6 m over sommerterreng.
- Det skal være markert på kart hvor "du står nå".
- På skilt ute skal store bokstaver ha en høyde på minst 50 mm og en linjeavstand på minst 1,6 x høyden på bokstavene.
- Ved bruk av taktile skilt skal det være mulig å gå inntil skiltene. Taktile skilt skal ha enkel skrift, og utføres i relieff, dvs. opphøyde bokstaver og symboler minst 1 mm over bakgrunnen.
- Bruk av punktskrift plasseres i underkant av skiltet.
- Der det er naturlig, kan grafiske symboler brukes. De skal plasseres i en høyde på 0,9 m til 1,4 m. Symboler bør være minst 20 x 20 cm.

4.13 Tilrettelagte uteområder

Benker og bord

Hvileplasser og arealet bort til benker bør ha samme dekke som gangvegen.

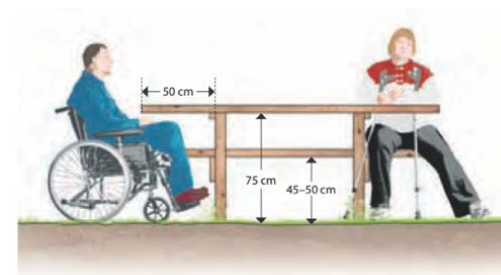
- Sittegrupper og bord skal være utformet med en fri høyde på minst 0,67 m og utstikk av bordplate på minst 0,5 m, slik at rullestol kan komme helt inntil bordet.
- Benker bør være med ryggstø og armlene
- Benker bør ha sittehøyde min 45 cm
- Benker plasseres utenfor gangbane
- Plass til rullestol ved siden av en benk
- Bruk av kontrastmarkering

Fiskebrygge/brygge

- Fiskebrygge skal være minst 3 x 4 meter og dimensjonert for minst to elektriske rullestoler med brukere. Mennesker med nedsatt funksjonsevne vil selvsagt ha fiskeplasser hvor det er mulig å få fisk som andre fiskere. Fiskebrygge bør derfor ikke plasseres der det er mest gunstig for å bygge fiskebrygge, hvis det ikke er en god fiskeplass. Fiskeplassen bør være for alle.
- Brygge skal ha håndlist med en vertikal åpning helt ned på fremsiden med en bredde på 0,3 m for blant annet å kunne betjene fiskeutstyret og fisken. På fiskebrygger skal det i tillegg være muligheter for å montere faste sittebenker, hylle for fiskeredskaper og agn og andre hjelpemidler og f.eks. et feste eller håndtak til å feste fiskestangen i.
- Fiskebrygge og andre brygger skal ha en stoppkant på 100 mm som er solid nok til å hindre utforkjøring.

Strand

- På strender eller andre steder der det kan være litt ulendt eller mykt underlag å kjøre rullestol, rullator, barnevogn mv på, kan det legges ned en alluminiumsrist eller en Mobi-Mat e.l.
- For å komme ut i vann bør det være en rampe for å komme ut i vannet med håndlister på begge sider – se krav til ramper

Kilde: Veileder: Tilrettelegging av turveger, løyper og stier, Kultur- og kirkedepartementet.

6 Mobi matte benyttet på strand, som gjør det lettere å gå, trille og kjøre

Lekeplasser

En inkluderende lekeplass kan brukes og nytes av alle barn - med og uten funksjonshemninger. Det er viktig at det er noe n lekeapparater alle kan benytte, selv om ikke alle kan benytte alt. Det er viktig at lekeplassområdet:

- Har plant og fast dekke der man skal ferdes
- Uten nivåforskjeller der man ferdes
- Kontraster mellom gangareal og lekeapparater
- Noen apparater/utstyr som alle kan benytte

Inspirasjon til lekeapparater og lekeplasser som alle kan benytte: <https://www.kompan.no/lek-for-alle-universell-utforming-for-inkluderende-lekeplasser>

Generelt

Når det gjelder aktiviteter er det viktig at dere benytter det dere har tilegnet dere av kunnskaper gjennom denne veilederen til å bli mer bevisste på at alle:

- skal kunne komme seg fram, komme inntil, kunne nå mv. om man benytter rullestol eller rullator, er dårlig til å gå, dårlig balanse mv.
- kan delta på en trygg måte
- skal få med seg informasjon og kommunikasjon selv om man har nedsatt hørsel og syn, har dysleksi eller har et annet språk.

4.14 Driftsrutiner

Det hjelper lite å bygge universelt utformet etter de krav som gjelder i lover og forskrifter, hvis det ikke følges opp i drift og kunnskap hos de ansatte.

For eksempel

- Parkering og adkomst på vinteren
- Dørpumper – dører som blir for tunge
- Vedlikehold av gangveier, kantlinjer på gangveier, skilting mv
- Møblering og plassering av utstyr slik at ikke frie og trygge gangbaner opprettholdes

Kilde: KOMPAN Play Institute 2020

- Lys og kontraster opprettholdes
- Renhold for et godt inneklima
- De ansattes kompetanse i resepsjon/informasjon
- Teleslyngeanlegg må virke
- Informasjon som alle kan forstå
- Ikke bruke blomster og planter som mange reagerer på
- Ikke benytte parfyme eller vaskemidler med sterke lukter
- Montering av utstyr – knagger, føner, dispensere i riktig høyde
- Bruke farger og kontraster på duker, servietter mv
- Kjøpe møbler, inventar og utstyr med kontrast til vegg/gulv
- Bruke kontraster ved maling av vegger og dører mv.

For å få til dette må eiere/driver og ansatte ha kunnskap om universell utforming!

Markedsundersøkelse

- behov for tilgjengelighet og tilrettelegging for barnefamilier, eldre mennesker med nedsatt funksjonsevne på norske campingplasser

Denne markedsundersøkelsen er en del av prosjektet;

«Kompetanseheving om universell utforming for campingnæringen» som er støttet av Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet, og hvor målet er:

- Norsk campingnæring ønsker å tilby gode opplevelser for alle gjester, uavhengig av alder og funksjonsnivå. Det er behov for økt kunnskap om hvilke konkrete tiltak som campingnæringen kan gjøre for å bli mest mulig universelt utformet for gjester med nedsatt funksjonsevne. Det vil være et spesielt fokus på barnefamilier og eldre. Tiltaket kan bidra til å heve kompetansen og spre informasjon om universelt utformet tiltak i hele campingnæringen.

Dette notatet er en oppsummering av markedsundersøkelsen og undersøkelsen er et av grunnlagene for veilederen og registreringsverktøyet som er utarbeidet. Det er gjennomført en avgrenset markedsundersøkelse rettet mot det norske feriemarkedet, med særlig fokus på barnefamilier, eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne i forhold til deres ferievaner og behov.

Markedsundersøkelsen er gjennomført gjennom web-basert spørreundersøkelse i et norgespanel hos Norstat. Målgruppen for undersøkelsen var den norske befolkningen i alderen 60+, samt husstander som har barn i alderen 1-7 år. I alt 615 respondenter svarte på undersøkelsen. Formålet med undersøkelsen var å avdekke andel med nedsatt funksjonsevne, reisevaner og behov for ulik tilrettelegging ved besøk på campingplasser og reiselivsanlegg i feriesammenheng.

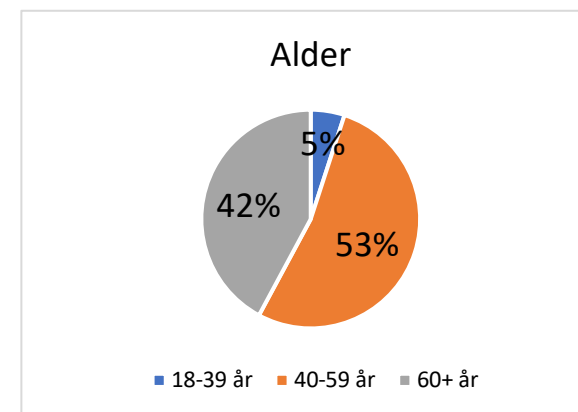
Demografiske data på utvalget

Kjønn

Fordelingen på kjønn er 55 % menn og 45 % kvinner

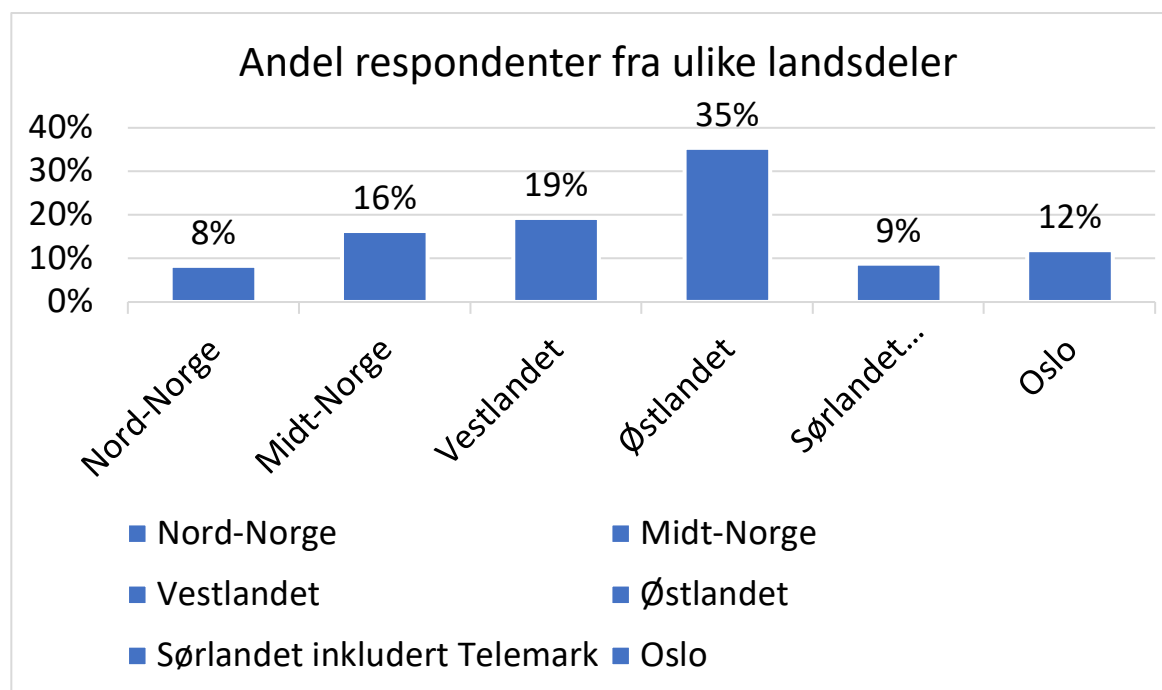
Alder

Fordeling på aldersgrupper som har svart er 53% i alder 40-59 år, 42% 60 år og eldre og 5 % i aldersgruppen 18-39 år.

Fordeling av respondenter på landsdel

Av de som har svart er 8 % fra Nord-Norge, 16% fra Midt-Norge, 19% fra Vestlandet, 35 % fra Østlandet, 9 % fra Sørlandet inkludert Telemark og 12 % fra Oslo.

Antall personer i husstanden under 18 år

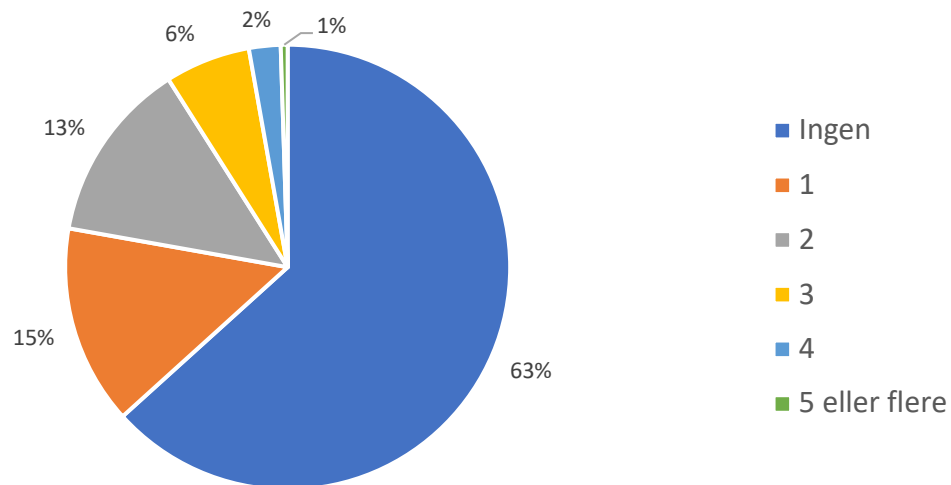
63% av respondentene har ingen personer under 18 år i husstanden, 15% har en person under 18 år i husstanden og 13% har 2.

98% av aldersgruppen 60 år og eldre og 62 % i aldersgruppen 40-59 år, har ingen personer under 18 år i husstanden.

Aldersgruppen 40-59 år, har 14 % 1 person under 18 år i husstanden og 10% 2 personer.

I aldersgruppen 18-39 år med barn i aldersgruppen 0-7 år, har 24% en person under 18 år i husholdningen, 41 % to personer og 26% tre personer i husholdningen under 18 år.

Hvor mange personer er det i husstanden under 18 år?

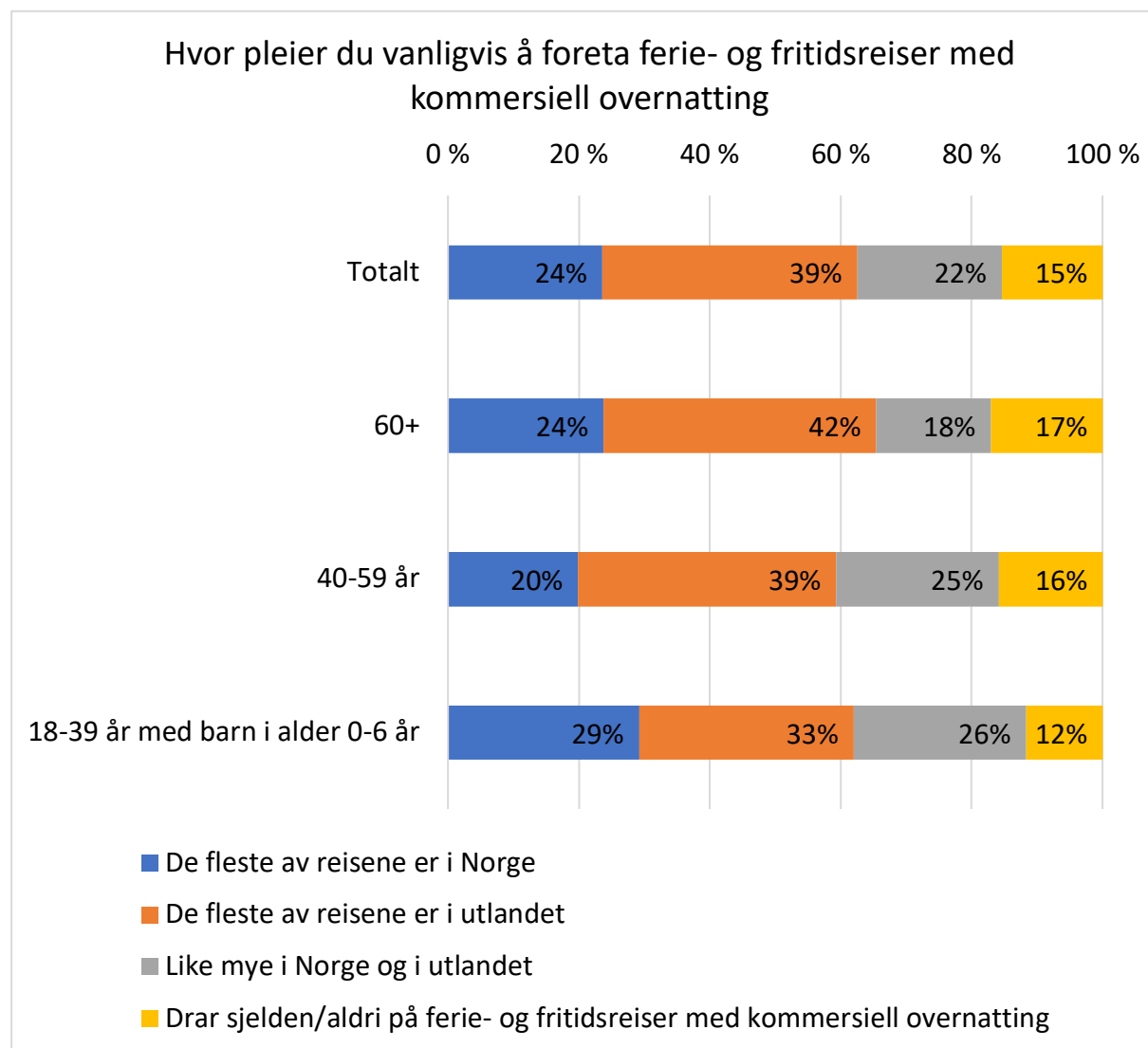

Ferie og fritidsreiser i Norge eller i utlandet

Hvor pleier du vanligvis å foreta ferie- og fritidsreiser med kommersiell overnatting?

615 respondenter har svart på spørsmålet

Totalt har 24 % svart at de fleste av reisene er i Norge. 33 % har svart at de fleste reisene er i utlandet, 26 % har svart like mye i Norge og utlandet og 12% har svart at de sjelden/aldri drar på ferie- og fritidsreiser med kommersiell overnatting. Andelen som har svart at de fleste reisene er i Norge er størst i aldersgruppen 18-39 år med 29%. Aldersgruppen 60 år og eldre har størst andel som har svart at de fleste reisene er i utlandet med 42% og har også størst andel som har svart at de drar sjelden/aldri på ferie- og fritidsreiser med 17 %.

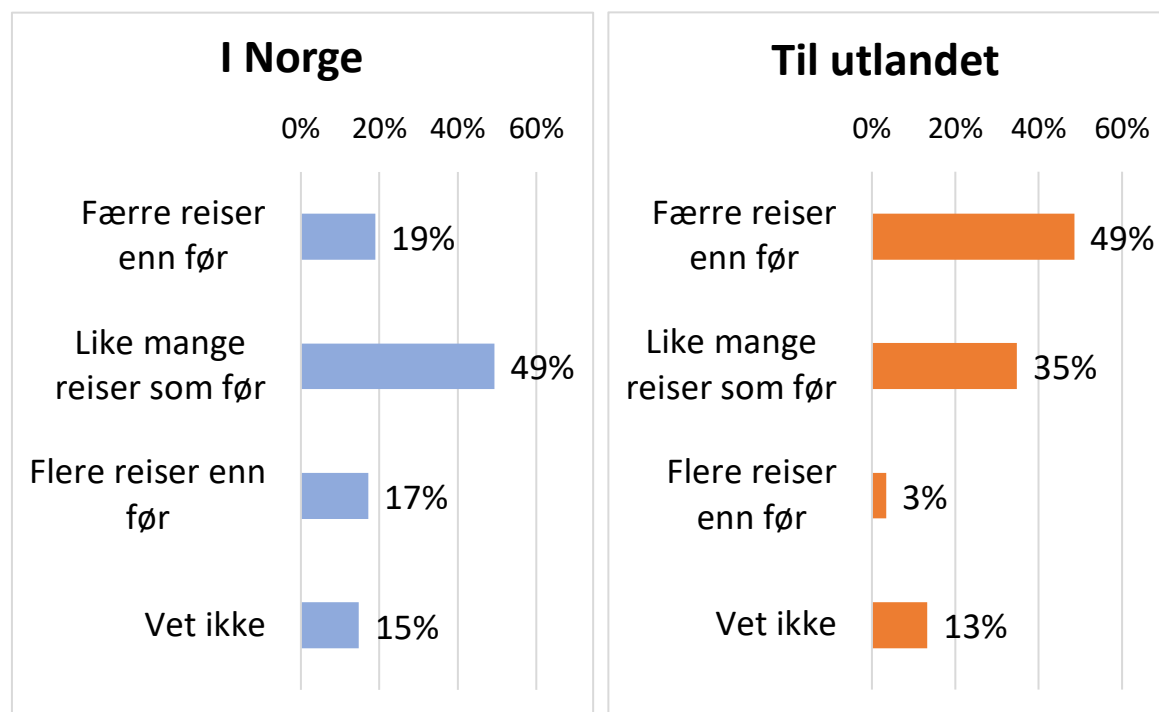

Reisevaner etter at koronapandemien er over

Tror du at dine reisevaner med kommersiell overnatting blir endret etter at koronapandemien er over?

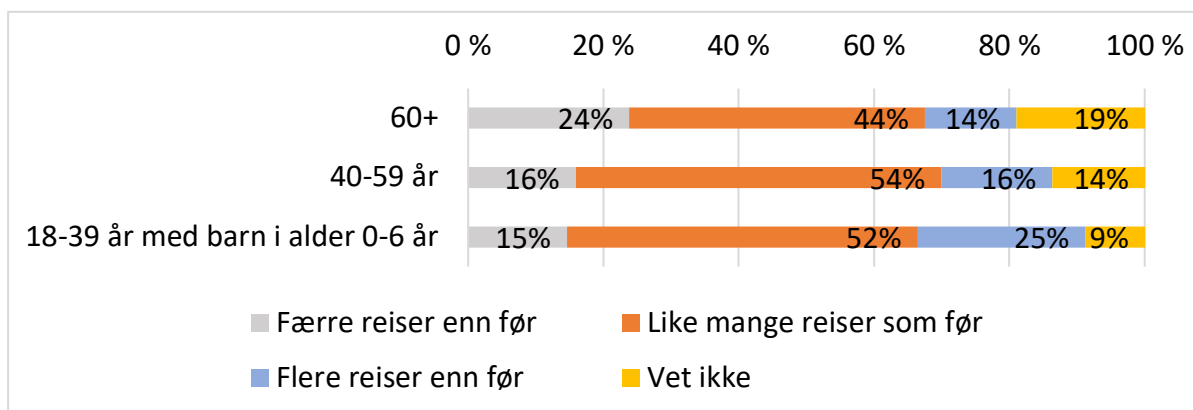
19 % svart at de tror det blir færre reiser i Norge, 49 % mener at det blir like mange reiser i Norge som før etter at pandemien er over og 17 % tror det blir flere reiser enn før i Norge. Totalt 65 % tror de vil ha like mange eller flere reiser i Norge etter pandemien.

Det er 3 % som tror det blir flere reiser enn før til utlandet etter at koronapandemien er over. 49 % tror det blir færre reiser enn før og 35 % tror det blir like mange reiser som før til utlandet etter at koronapandemien er over.

I Norge - Tror du at dine reisevaner med kommersiell overnatting blir endret etter at koronapandemien er over? Fordelt på alder.

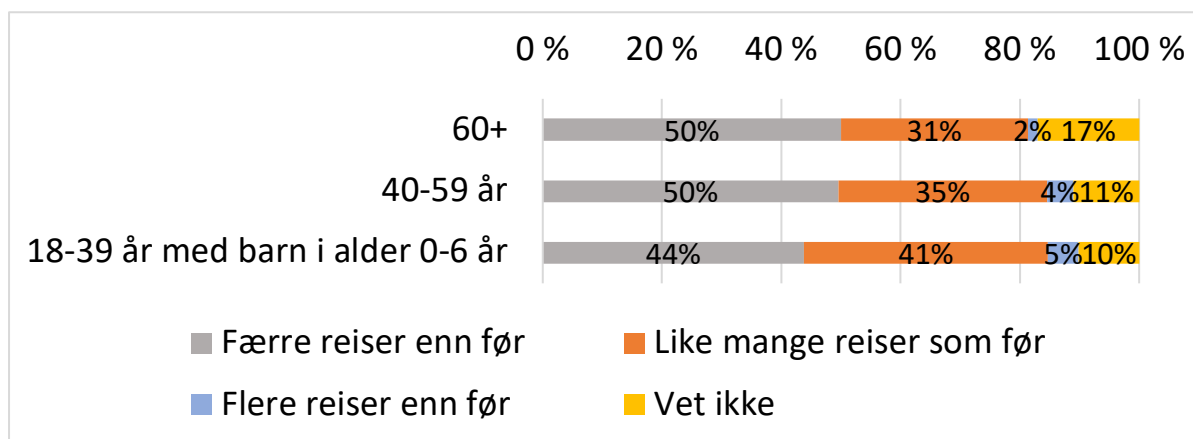
Andelen som tror de vil ha like mange eller flere reiser i Norge etter pandemien er størst i aldersgruppen 18-39 år med barn i alderen 0-6 år med 77 %, hvorav 52 % tror det blir like mange- og 25 % tror det blir flere reiser i Norge.

I aldersgruppen 40 – 49 år er det 70 % som tror de vil ha like mange eller flere reiser i Norge etter pandemien hvorav 16 % har svart at de mener det blir flere reiser i Norge. 16 % har svart at de mener de vil ha færre reiser i Norge enn før pandemien. I aldersgruppen 60 år og eldre er det 58 % som tror de vil ha like mange eller flere reiser i Norge etter pandemien, hvorav 14 % mener de vil ha flere reiser enn før i Norge. 24 % har svart at de mener de vil ha færre reiser i Norge enn før pandemien.

Til utlandet - Tror du at dine reisevaner med kommersiell overnatting blir endret etter at koronapandemien er over? Fordelt på alder.

Halvparten av de som har svart i aldersgruppen 60 år og eldre og 40-59 år tror det blir færre reiser enn før til utlandet etter at koronapandemien er over. Henholdsvis 31 % i aldersgruppen 60 år og eldre og 35 % i aldersgruppen 40-59 år tror det blir like mange som før. 2 – 4 % tror det blir flere reiser enn før i disse aldersgruppene.

I aldersgruppen 18-39 år med barn i alderen 0-6 år tror 44 % at det blir færre reiser enn før, 41 % tror det blir like mange reiser som før og 5 % tror det blir flere reiser enn før til utlandet etter at koronapandemien er over. Undersøkelse viser at koronapandemien vil påvirke våre reisevaner både i Norge og i utlandet, men at andelen som mener at det blir like mange eller flere reiser enn før pandemien til Norge er større enn andelen som mener det samme til utlandet. De som har svart på undersøkelsen kan nok etter hvert som tiden går endre sine meninger om reisevaner.

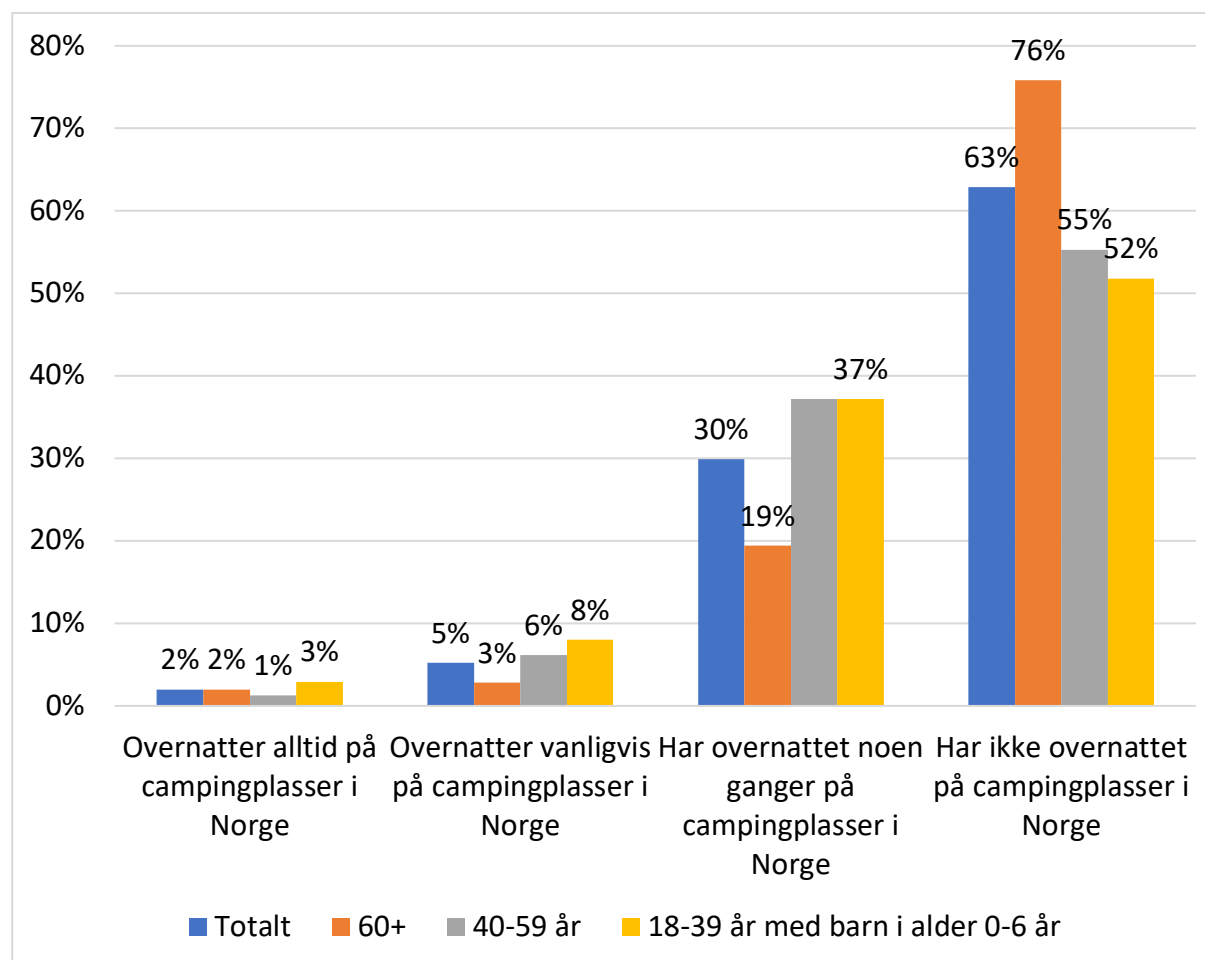
Overnatting på campingplasser

Har du de siste 5 år overnattet på campingplasser i ferie- og fritidssammenheng i Norge?

Totalt 2 % har svart at de alltid overnatter på campingplasser i ferie- og fritidssammenheng i Norge og 5 % har svart at de vanligvis overnatter på campingplasser i Norge. 30% har svart at de noen ganger har overnattet på campingplasser i Norge.

Totalt 63 % har ikke overnattet på campingplasser i Norge og 76 % i gruppen 60år og eldre har ikke overnattet på campingplasser i Norge. Av de som har overnattet noen ganger på campingplasser i Norge, er det flest i gruppene 40 – 59 år og i 18-39 år med barn 0-6 år med 37 % i hver gruppe.

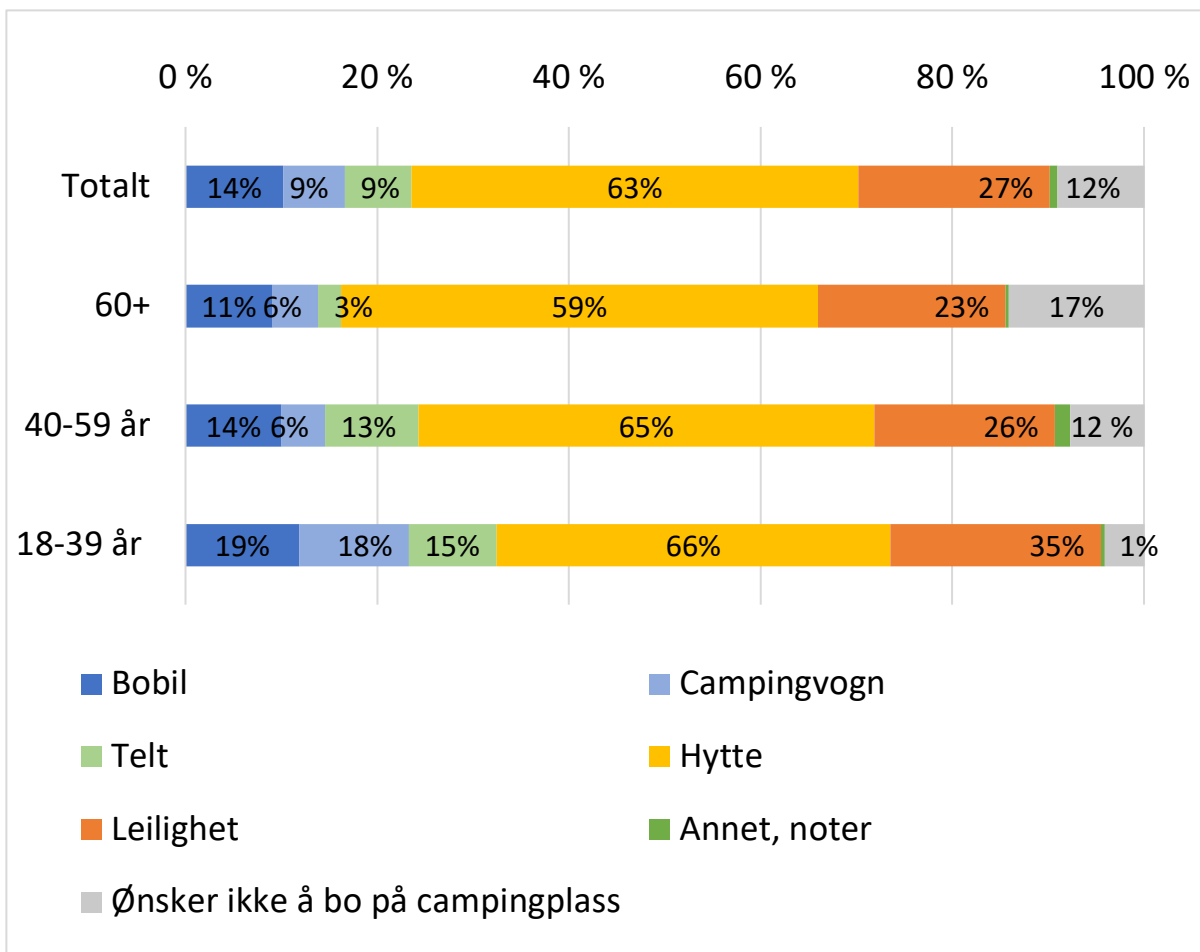
8 % i gruppen 18-39 år med barn 0-6 år har svart at de vanligvis overnatter på campingplasser i Norge.

Dersom du skulle ha overnattet på en campingplass; hvordan ville du helst ha bodd? Totalt og fordelt på alder.

615 respondenter har svart på spørsmålet. Her var det mulig å krysse av på flere boformer, slik at totalen blir mer enn 100 både totalt og for hver aldersgruppe

Hytter og leiligheter er den foretrukne boformen på en campingplass. Totalt 90% ønsker denne type boform, med 63% på hytte og 27% på leilighet. 14 % ønsker å bo i bobil, 9% i campingvogn og 9% i telt. 12 % har svart at de ikke ønsker å bo på campingplass.

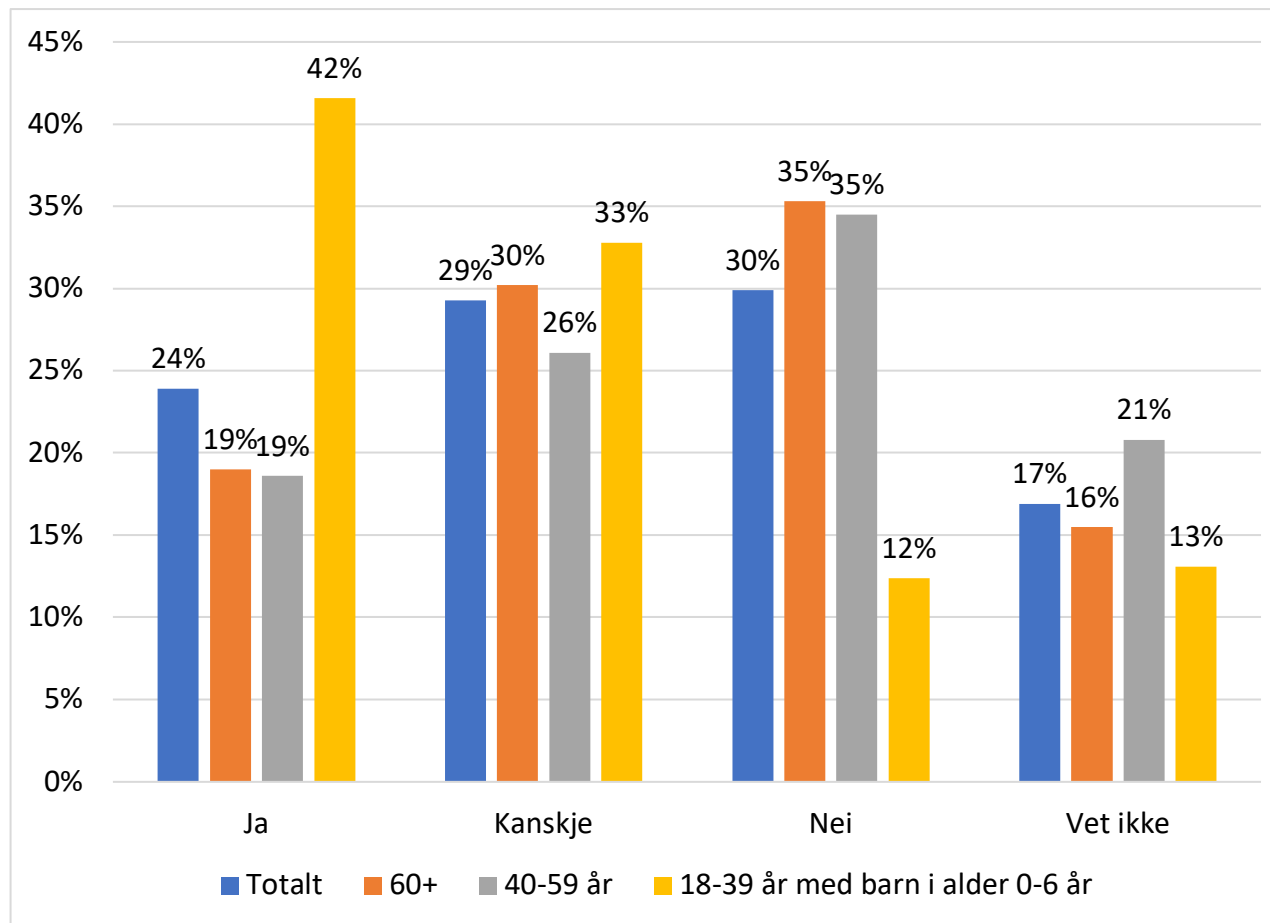
Kunne du tenke deg å bo på campingplasser i Norge dersom de er bedre tilrettelagt for småbarnsfamilier, eldre, mennesker med nedsatt bevegelighet (rullestolbruker, gangbesvær, vonde knær, hofter, rygg, armer mv.), nedsatt syn og hørsel eller har astma/allergi?

Totalt og fordelt på aldersgrupper.

Antall svar er 615.

24 % har svart ja og 29 % kanskje på spørsmålet om de kan tenke seg å bo på campingplasser i Norge dersom de er bedre tilrettelagt for småbarnsfamilier, eldre, mennesker med nedsatt bevegelighet (rullestolbruker, gangbesvær, vonde knær, hofter, rygg, armer mv.), nedsatt syn og hørsel eller har astma/allergi.

Totalt utgjør denne andelen 53%. Dette viser at det er et stort markedspotensial med bedre tilgjengelighet og tilrettelegging for alle. I aldersgruppen 60 år og eldre utgjør ja og kanskje 49 % hvorav 19% har svart ja. I aldersgruppen utgjør ja og kanskje 45 % hvorav 19 % ja. I aldersgruppen 18-39 år med barn i alder 0-6 er det totalt 75 % som har svart ja eller kanskje hvorav 42 % har svart ja.

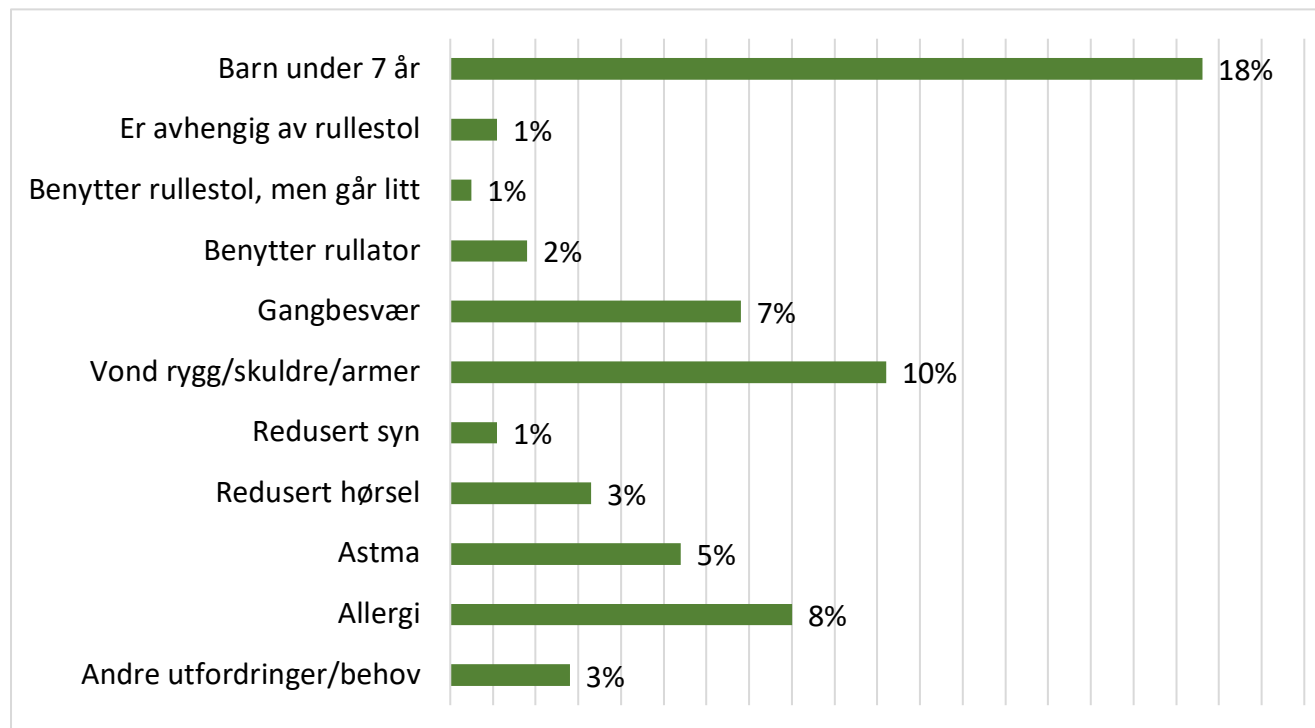
Ulike livssituasjoner påvirker behovene

I ulike faser av livet vil behovene endre seg og mange har behov som bør dekkes for at det ikke blir for store utfordringer med å bo på campingplassen og at de skal få gode opplevelser.

I hvilken kategori vil du si at du er i, som gjør at du kunne ønske bedre tilrettelegging på en campingplass, for å få et bedre opphold? Jeg, eller noen i reisefølget har:

18% som har barn under 7 år ønsker bedre tilrettelegging for å få et bedre opphold på en campingplass. Til sammen 11% har utfordringer med å bevege seg til beins og ønsker bedre tilrettelegging for å få bedre opphold.

2 % benytter rullestol, 2 % benytter rullator og 7 % har gangbesvær. 10 % har vond rygg/skuldre/armer og ønsker bedre tilrettelegging for å få bedre opphold. 5% har astma og 8 % har allergi ønsker bedre tilrettelegging for å få bedre opphold. Totalt 41 % har svart at de har utfordringer slik at de ønsker bedre tilrettelegging for å få bedre opphold på campingplasser. I tillegg kommer de 18 % som har små barn. Her er det flere som har krysset av på flere kategorier. 60 % som har svart at de har ingen spesielle behov/trenger ingen tilrettelegging. Totalt 40 % har svart at de ønsker bedre tilrettelegging for å få bedre opphold på campingplasser, hvorav 18 % med barn under 7 år og 22 % andre som har ulike behov.

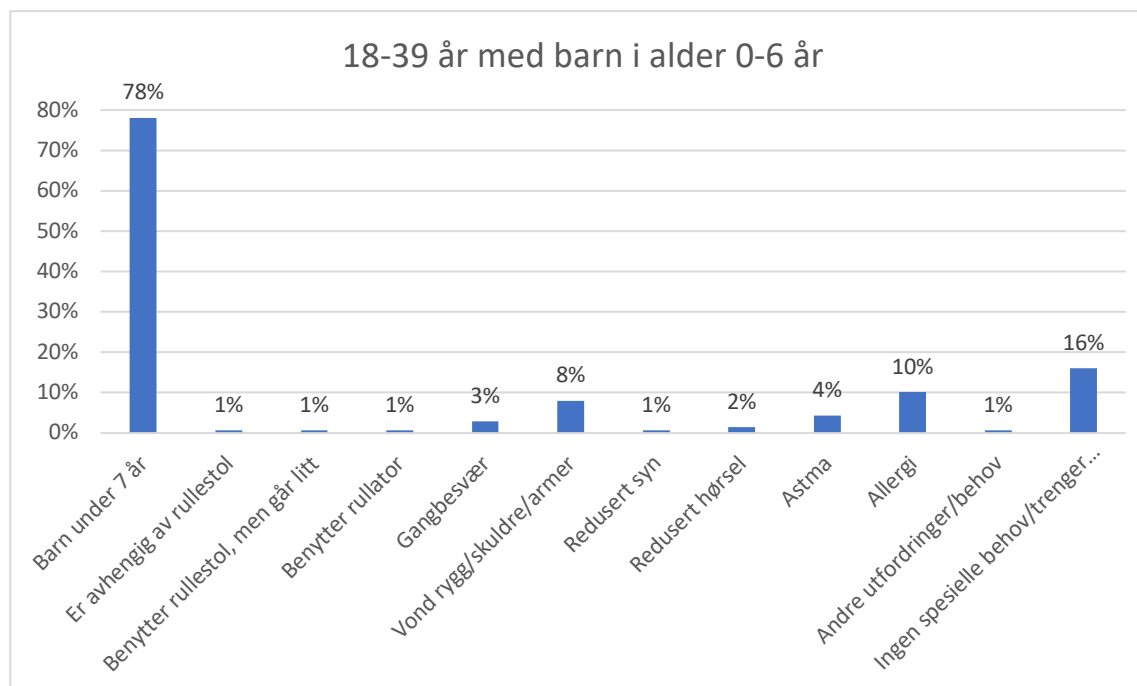
Aldersgruppen 18 – 39 år med barn i alder 0 – 6 år

I aldersgruppen 18 – 39 år med barn i alder 0- 6 år er det selvfølgelig mange (78%) som kunne ønske bedre tilrettelegging for barn på en campingplass, for å få et bedre opphold.

Det er også andre ønsker for bedre tilrettelegging for ulike behov i denne aldersgruppa.

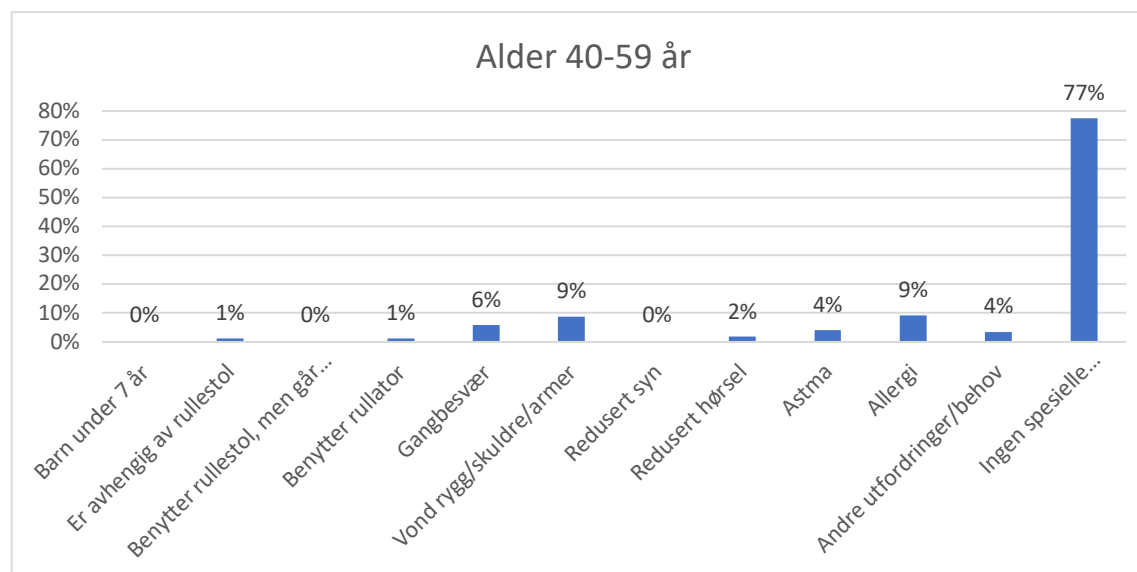
14 % har behov for bedre tilrettelegging med hensyn til allergi og astma, 6 % har behov for bedre tilrettelegging med hensyn til gangbesvær og/eller bruk av rullestol mv, 8 % vondt for rygg og armer, 1% bedre tilrettelegging med hensyn til nedsatt syn og 2 % for nedsatt hørsel.

Her kunne respondentene kryss av på flere kategorier, slik at totalen blir mer enn 100 %.

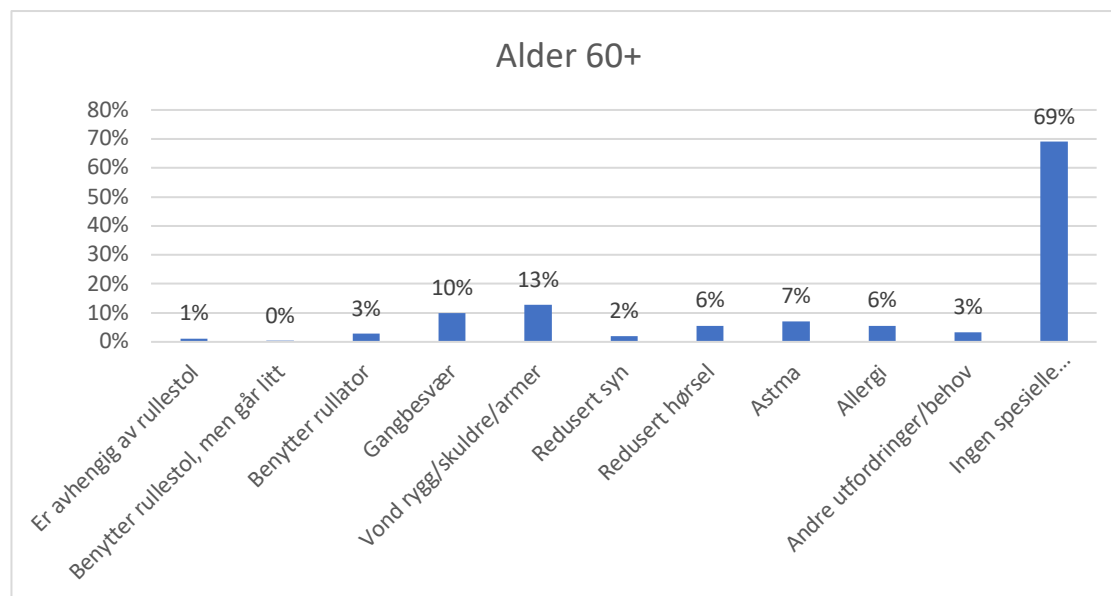
Aldersgruppen 40 – 59 år

I aldersgruppen 40 - 59 år er det 13 % som har astma og/eller allergi hvorav 9 % har svart allergi. 8 % har nedsatt gangbesvær, benytter rullator eller benytter rullestol og har behov for bedre tilrettelegging med hensyn til dette. 2 % har redusert hørsel og 9 % har vonde armer, rygg mv.

Aldersgruppen 60 år og eldre

I aldersgruppen 60 år og eldre er det 13 % som har astma og/eller allergi hvorav 6 % har svart allergi. 14 % har nedsatt bevegelighet hvorav 10 % har gangbesvær, 3% benytter rullator og 1% benytter rullestol og har behov for bedre tilrettelegging med hensyn til dette. 6 % har redusert hørsel og 2 % redusert syn. 13 % har vonde armer, rygg mv.

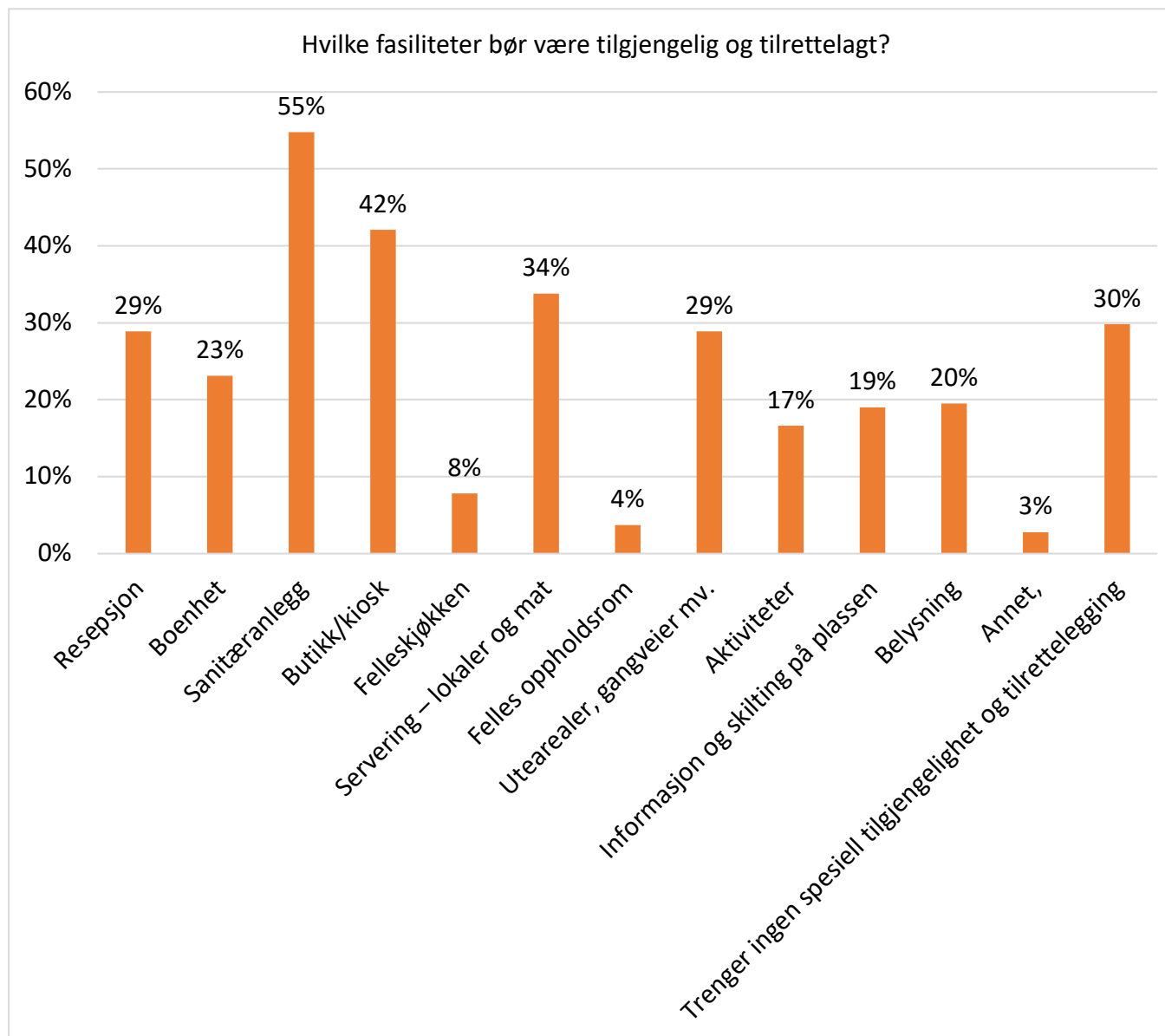
For at du og ditt reisefølge skal få et godt opphold på campingplasser, hvilke fasiliteter bør være tilgjengelig og tilrettelagt?

Her kunne respondentene krysse av for flere fasiliteter, slik at totalen blir over 100. 30 % har svart at de ikke trenger spesielle tilrettelegginger.

Over halvparten av de som har svart (55%) mener at sanitæranlegget bør være tilgjengelig og tilrettelagt for dem slik at de kan få et godt opphold på campingplassen.

Deretter er det 42 % som har svart at det er viktig at butikk/kiosk er tilgjengelig og tilrettelagt. 34 % har svart at servering med både lokaler og mat er viktig og 29 % at resepsjon og utearealer, gangveier mv er viktig at de er tilgjengelig og tilrettelagt for å få et godt opphold på campingplasser. Felleskjøkken og felles oppholdsrom er det kun henholdsvis 8 og 4 % som har svart at de mener bør være tilgjengelige og tilrettelagte for å få et godt opphold.

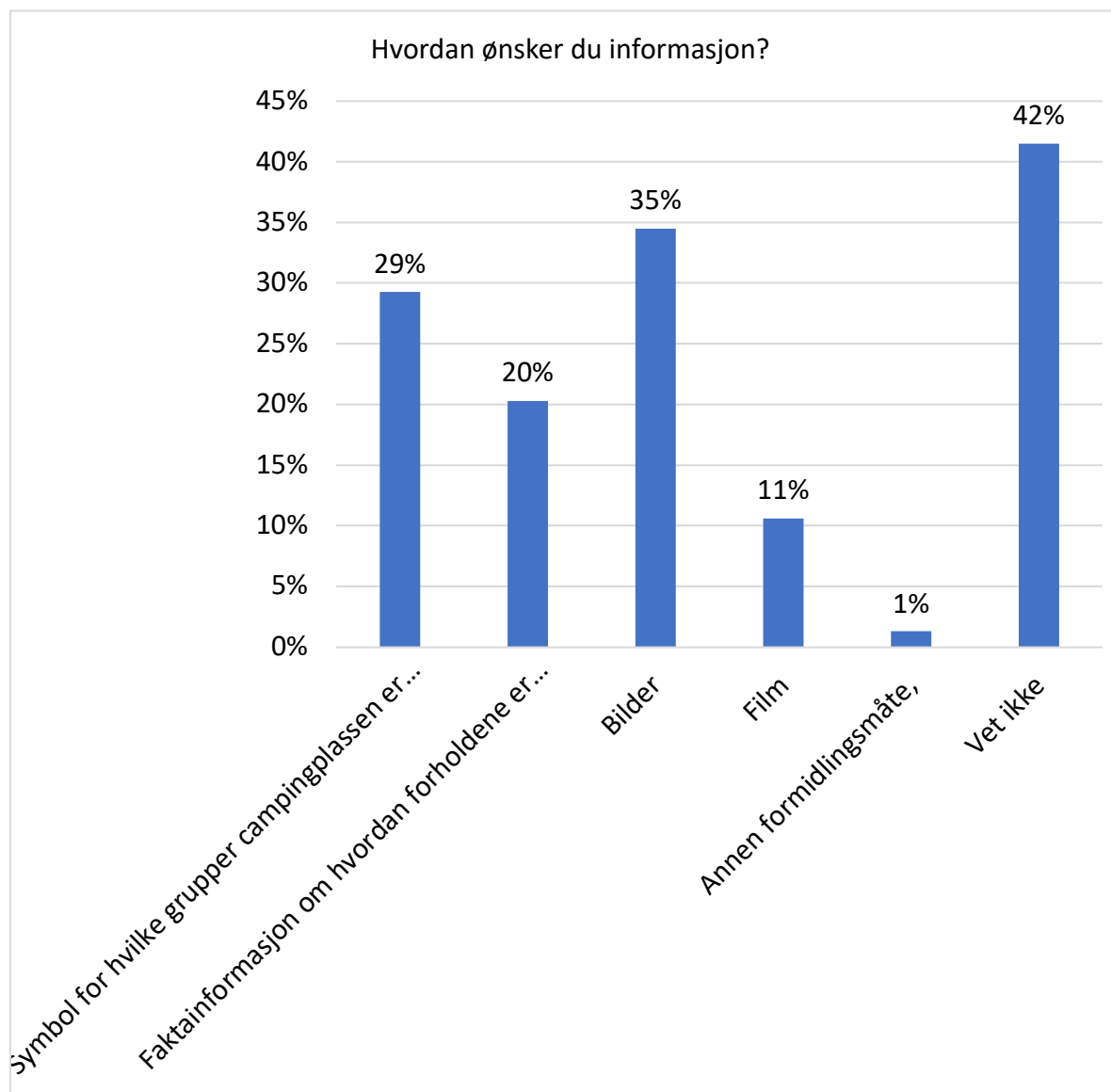
Når det gjelder boenhet, så er det 23 % som har svart at boenheten bør være tilgjengelig og tilrettelagt for dem slik at de får et godt opphold.

Hvordan ønsker du informasjon på campingplasser og andre overnattingsbedrifters nettside?

29 % ønsker symbol for hvilke grupper campingplassen er tilgjengelig og tilrettelagt for (f.eks. tilpasset bevegelseshemmede, synshemmede, hørselshemmede, astmatikere/allergikere)

20 % ønsker faktainformasjon om hvordan forholdene er (f.eks. lengder, bredder, høyder, kontraster, hørselsteknisk utstyr) og 35 % ønsker bilder. 42 % har svart vet ikke.

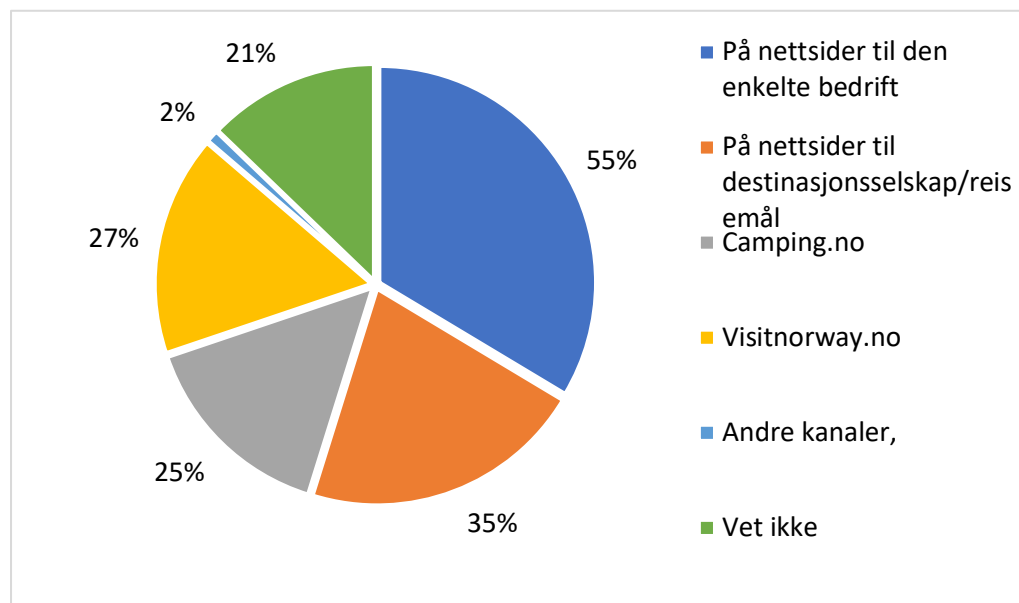
Hvor ønsker du å finne informasjon om hvilke campingplasser som er tilgjengelig og tilrettelagt for deg eller reisefølget?

Her kunne respondentene krysse av for flere svar, slik at det den totale andelen er 164%.

55 % ønsker å finne informasjon om hvilke campingplasser som er tilgjengelige og tilrettelagt på nettsiden til campingplassene og 35 % på nettsidene til destinasjonsselskap/reisemål.

Når det gjelder mer nasjonale nettsider er det 27 % som har svart at de ønsker å finne informasjon om hvilke campingplasser som er tilgjengelige og tilrettelagt på visitnorway.no og 25 % på camping.no.

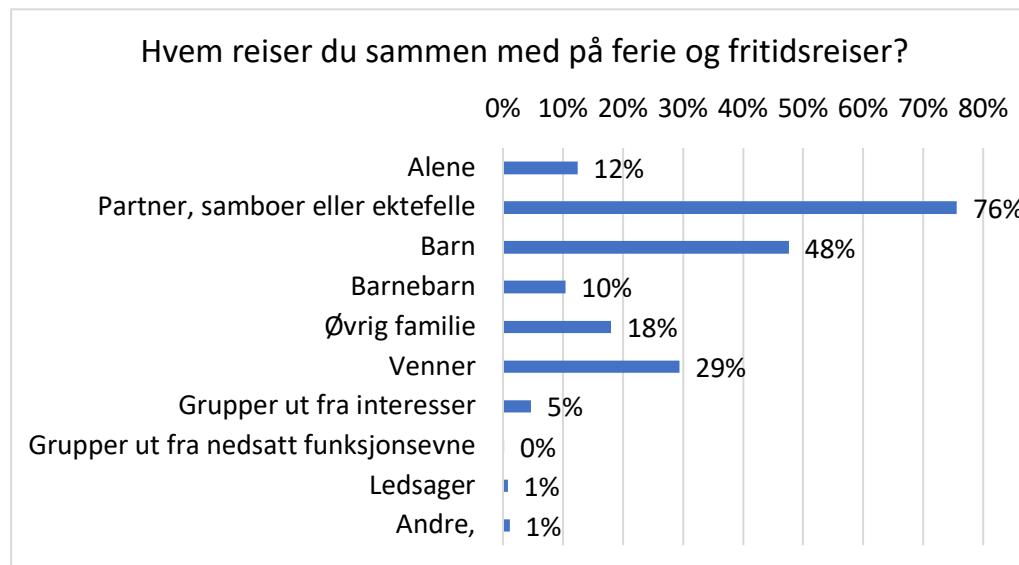
21 % har svart vet ikke og 2 % andre kanaler.

Reisefølge

Hvem reiser du sammen med på ferie og fritidsreiser?

Her kunne respondentene krysse av for flere svar, slik at den totale andelen er 200 %. 76 % har svart at de reiser med partner, samboer eller ektefelle, 48 % reiser sammen med barn, 10 % med barnebarn, 18 % øvrig familie og 29 % sammen med venner. 5 % reiser sammen med grupper ut fra felles interesser. 0 % reiser sammen med grupper ut fra nedsatt funksjonsevne. 1 % reiser sammen med ledsager og 1 % andre.

Ca 10 % av de i aldersgruppene 60 år og eldre og 40 – 59 år har svart at de reiser alene. 41 % av aldersgruppene 60 år og eldre og 38 % i aldersgruppen reiser sammen med partner, samboer eller ektefelle. Andelen i aldersgruppen 18 – 39 år er på 54 %.

Andelen som reiser med barn er selvsagt størst i aldersgruppen 18 – 39 år.

